

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Novembris Et Decembris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10263

XVII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77423)

honestiori loco repositum est, atque ea, quæ iam diximus, miracula, non illic duntaxat, sed etiam in diversis regionibus, eius meritis declarata sunt. Cum autem homines quidam temerarij, sancti viri meritis & miraculis derogarent, repente diuinitus percussis sunt, & vel inuiti prædicarunt virtutes & signa præclara, quæ per sanctum suum Christus efficiebat: cui est honor & gloria per infinita seculorum secula, Amen.

DE S. GREGORIO Neocæsarensi Episcopo, quem Thaumaturgum vocant, Lector consulat Tomum IIII. vbi eius vita 3. Iulij prolixè habetur.

HISTORIA SANCTI ANIANI EPISCOPI AVRELIANENSIS, EX MANUSCRIPTIS CODICIBVS

per F. Laur. Surium, mutato stylo, aliquanto comprehensius descripta.

A tempestate, qua Hunnica rabies se in regiones popu-
landas deuastandasque effudit, & Gallijs atrociter immi-
nebat, beatissimus Anianus Aurelianensis vrbis fidum se-
pastorem declarauit. Metuens enim gregi, quem à Do-
mino pascendum acceperat, (quippe qui ex sancti spiritus
reuelatione, quæ ventura essent, iam antè cognouisset)
supplices pro eo ad Deum preces fudit, iram eius ab eo
auertere cupiens. Porro autem cum iam communi-
bus omnium suffragijs Episcopus electus esset, ab Agrip-
pino viro illustri, & militum magistro petijt, vt eos omnes,
quos carceres victos detinerent, liberos abire patere-
tur. Recubabat ille, nescio quid causæ prætexens: sed cum vellet in templum precan-
di causa ingredi, ab alto decedit lapis in caput eius, diramque ei plagam imponens,
multum ex eo sanguinem expressit. Sensit ilicò ea causa id accidisse, quòd sancti Epi-
scopi preces reiecit. Mitit ergò, iam à famulis reportatus in domum suam, qui
Episcopum vocent: mors enim propter nimiam sanguinis fluxionem iam impendè-
re videbatur. Venit Episcopus, manu sua vulneri Crucis signum imprimit, sanguis
sistitur, redeunt vires propè iam deplorato, aperiuntur carceres, & exeunt miseri, bea-
ti Aniani Episcopi intercessione in libertatem vindicati.

Nouemb. 17

Fiumi Gal-
lias popu-
lantur.

Punitur di-
uinitus ma-
gister mili-
tum.

Sanat cum
Crucis si-
gno S. An-
ianus.

Hominem
moribundum
repente sa-
nat.

Item alium
quendam po-
tentem vi-
rum.

Considerat eius decessor beatus Euortius ecclesiæ Aureliæ. Eam sanctus Anianus
illustriore reddere volens, culmen eius iussit altius euehi. In eo opere præfectus ope-
ris siue architectus, labante pede, è tecto corruens, præsentissimum vitæ discrimen
adiijt, toto quassato corpore, vix ultimo spiritu in illo residente. Id sentiens beatus
Anianus, procul contra eum expressit Crucis signum, ad eumque aduolans, manum
eius apprehendit, punctoque temporis sanatum, iussit redire ad opus.
At verò in Gallijs irruentibus Hunnis sæuissimus Attila Rex imperabat. Qui cum
Aurelianensem urbem vellet euertere, beatus Anianus, non quòd carnem poneret
brachium suum, aut in hominum viribus confideret, sed vt officio suo non deesset, Are-
laten profectus est, vt Aëtio patritio, qui tum in Gallijs erat, barbaræ gentis crudelita-
tem explicaret. Cum autem iter ægeret, ad Mamerti viri potentis ædes diuertit, qui
grauissimè decumbens, spiritu & voce, omnique gradiendi facultate destitutus, spem
vivendi omnem suis ademisisse videbatur. Vt autem persensit vxor eius, matrona no-
bilissima, beatum Anianum aduenisse, ad eius se pedes abiecit, orans vt marito salus
redderetur. Accedit igitur vir Dei ad lectum ægrotantis, videt eum horas extremas
ducere, procumbit in preces, orat Dominum tota nocte cum lachrymis, donè ma-
nè æger pristinæ sanitati redditus est. Indè pergit Arelaten, & ab Aëtio humanissimè
exceptus, indicat quo in periculo versetur Aurelia, implorat eius opem, quam Aëtius
liberaliter & prolixè pollicetur. Redit deinde ad ciues suos, non parùm tanti pastoris
absentia merentes: erigit animos illorū multa consolatione: præparant illi omnia,
propulsando hosti opportuna.

HIC

TRIVS
gber
NOBER
RVIII
5

HIC INSERERE LIBET, OB MAIOREM
HISTORIAE FIDEM, QVAE D. GREGORIVS
Turonensis habet *Lib. 2. Historie Francorum,*
cap. 7. in haec verba:

Atrila Rex
nititur Au-
reliam ex-
pugnare.

Atrila Hunnorum Rex, à Metensi vrbe egrediens, cum multas Gal-
liarum ciuitates opprimeret, Aureliam aggreditur, eamque ma-
ximo arietum impulsu nititur expugnare. Erat autem eo tempo-
re beatissimus Anianus in supradicta vrbe Episcopus, vir eximie
prudentiæ, ac laudabilis sanctitatis, cuius virtutum gesta nobis
cum fideliter retinentur. Cumque inclusi populi suo pontifici,
quid agerent, acclamarent: ille fesus in Deo, monet omnes in ora-
tione prosterni, & cum lachrymis praesens semper in necessitatibus Domini auxilium
implorare. Denique ijs, vt praecerat, deprecantibus, ait sacerdos: Adspicite
de muro ciuitatis, si Dei miseratio iam succurrat. Suspiciabatur enim, per Domini
misericordiam Aetium aduenire, ad quem & Arelaten abierat, prius suspectus futuri.
Adspicientes autem de muro, neminem viderunt. & ille: Orate, inquit, fideliter.
Dominus enim liberabit vos hodie. Orantibus illis, ait: Adspicite iterum. Et cum
adspexissent, neminem viderunt, qui ferret auxilium. Ait eis tertio: Si fideliter peti-
tis, Dominus velociter adest. At illi cum fletu & eiulatu magno Domini misericordiam
implorabant. Exacta quoque oratione, tertio iuxta senis imperium adspicientes
de muro, viderunt alonge quasi nebulam de terra consurgere. Quod cum re-
nunciarent, ait sacerdos: Domini auxilium est. Interea iam trementibus ab impetu
arietum muris, iamque ruituris, ecce Aetius & * Theudo Gotthorum Rex ac Tho-
rismundus eius filius, cum exercitibus suis ad ciuitatem accurrunt, aduersumque
hostem eijciunt ac repellunt. Itaque liberata obtentu beati antistitis ciuitate, Atri-
lam fugant. Haecenus Gregorius Turonensis, qui etiam postea subiungit, neminem
ambigere debere, Hunnorum exercitum B. Aniani obtentu fugatum esse. Sequitur
nunc in historia S. Aniani:

Hanc alij
Theodori-
cum vocant.

Atrila in fa-
ga compellitur.

E vita disce-
dit S. Ania-
nus.

Post eam è barbaris reportatam victoriam, S. Anianus lætabatur in Domino,
quòd in tanta calamitate, tamque praesenti discrimine, neminem è suis amississet, nisi
si quis forte diuinam desperans opem, contra eius praecceptum barbaro hosti se vltro
tradidisset. Tanta autem meritis beati viri post eam victoriam extitit fugum vber-
tas in Aurelianensi territorio, vt magna inde ad superiorem latitiam fieret accessio.
Biennio inde elapso, multis virtutum ornamentis illustris B. Anianus, post calcatos
seculi fluctus, iam emeritus miles, carnis nexibus expeditus, migravit ad caelos, ab
aeterno & immortalis Rege seculorum amplissima praemia recepturus. Conditus au-
tem est sepulcro ad occidentalem vrbis Aurelianensis plagam in beatissimi martyris
Laurentij aede, vbi meritorum eius praestantiam Christus multiplici miraculorum
gloria declarauit. Postea crescente fidelium deuotione, ad orientalem ciuitatis par-
tem extructo templo insigni, corpus illius eò translatus est, Christo pergente mira-
culorum signis mirificare sanctum suum: Qui cum patre & spiritu sancto viuunt & re-
gnat in secula seculorum, Amen.

In quodam MS. codice haec annotata sunt, quae iam sequuntur:

S. Anctus Anianus ciuitatis Viennensis indigena fuit, & parentibus nobilibus
oriundus. Cuius germanus sanctus Leonianus, Abbas fuit. Sanctus Ania-
nus in adolescentia videns mundi fallaces diuitias esse, respiciens eas, extra
ciuitatem cellam construxit: vbi Deo fideliter seruiuit multis annis. Dein-
de audita fama sanctitatis beati Euurcij, venit ad eum, & demum ei in pontificatu
succeffit.

VITA

DE S. GREGORIO EPISCOPO TVRONENSI. 419
VITA B. GREGORII TVRONENSIS ARCHIEPISCOPI,
PER CLERICOS TVRONEN. DESCRIPTA.
Nos numerum capitum margini adiecimus.

PROLOGVS.

Mnium quidem sanctorum iurè memoria veneratur: sed eos primùm fideles honorificant, qui vel doctrina, vel exemplo ceteris clariùs effulsère. Porro vnum de his beatum Gregorium Turonicæ sedis Archiepiscopum fuisse, eumq; hac gemina dote resplenduisse, non parua documenta produnt. Cuius nimirùm gesta, vel partim necessariò scribuntur, nè fama tanti viri quandoquè dubietatis nebula fuscaretur. Et quidem satis est ad eius gloriam, quòd Christum, cui placere quæsiuit, conscium habet in excelsis: sed tamen & hic nefas est, illius laudes tacere, qui tot Sanctorum studuit laudes propalare. Quæ scilicet relatio quantula erit, nec eius insignia, vt sunt, profert, quoniam plurimis, quæ opinione feruntur, omittis, pauca quædam, quæ ex libris eius approbentur, attingimus. Quòd si quis Iudaico more signa requirens, sanctum quemlibet signorum quantitate metitur: quid de beata Dei genitrice, vel de præcursore Iohanne censerebit? Sanius itaque discemat, quòd in tremendo die multis, qui signa fecerunt, reprobatis, hi qui opera iustitiz sectati sunt, ad dexteram superni iudicis soli colligentur. Non igitur præsum nostrum ob gestum miraculorum commendamus, quanuis & illa non omnimodò deerunt: sed quòd mitis & humilis corde Christum imitatus fuerit, demonstramus.

Sed hi tam post excessum è vita, innumeris corruscant miraculis.

VITA.

GREGORIVS Celtico Galliarum tractu fuit exortus, Aruernicæ regionis indigena, patre Florentio, matre Armentaria procreatus: Et si quid diuinæ generositati terrena conducit nobilitas, parentes eius cum rebus locupletes, tum quoquè natalibus fulserunt illustres. Sed quòd plerisque munij diuinæ seruitutis quadam peculiari deuotione ità videbantur annexi, vt quisquis ex his religiosus non existeret, iurè degener notaretur. Ad quod adstruendum, quiddam de propinquiorebus inferamus. Itaque Gregorius quondam senator Leocadiam duxit uxorem. Hæc de stirpe Verij Pagati descenderat, quem Eusebius in quinto historiarum libro Lugduni passum, ac inter reliquos tunc temporis narrat gloriosius agonizatum. Quæ Leocadia peperit sanctum Gallum Aruernicæ sedis Episcopum, atque Florentium huius pueri genitorem. De hoc autem Florentio, sed & de Armentaria matre, de Petro quoquè fratre eius, necnon & de uxore Iustini sorore eius, ac duabus neptibus, Heustena scilicet & Iustina, beatæ Radegundis discipula, libri miraculorum talia referunt, per quæ fides illorum & merita, non exigui momenti fuisse dinoscantur. Hæc autem Aruernis, quæ puero genialis humus fuit, vehementer olim caput extulerat, ità vt senatoribus velut vrbs Tarpeia præpolleret. Ab his Gregorij parentela profluxerat. Hæc senatores, hæc Iudices, & quicquid de ordine primariorum dixerim, proferebat. Id sanè de parentibus dictum sit, vt quia Dominus in generatione iusta est, ad laudem Gregorij proficit, quòd ei sua progenies titulo sanctitatis columna videatur. Huius genus & patriam Fortunatus commemorans, inquit:

Non èbr. 17. Patria & parentes S. Gregorij. Cap. 1.

Vetus Pat. gatus martyr illustris.

Forte decus generis Turonicensis apex
 Alpibus Aruernis veniens mons altior ipsis.
 Ad matrem quoquè eius:
 Felix his meritis sibi Machabæa, vel orbi,
 Quæ septem palmas celo transmisit ab aluo.
 Tu quoquè prole potens rectè Armentaria felix,
 Foetu clara tuo, geniti circundata fructu
 Est tibi Gregorij palma, corona, nouus.

2. Mach. 7.

Ità

IRIUS
 gber
 nobel
 RV III
 5

Cap. 2. Ità nobili stirpe nobilissima proles emergens, vt rosa quædam stipite gratior, de-
 cus generositatis auctum in parentes refudit. Et quauis iam mysterij maiestas in no-
 minibus non queratur, tamen hic, vt rebus assertum est, Gregorius competenti pra-
 sagio appellatur. Sic enim Græcus vigilantem appellat. Hic denique non solum terri-
 am vigiliam, sed quod maius est, secundam quoque, & quod rarissimè videas, obser-
 uauit & primam. Et quia iugum Domini ab adolescentia portauit, sedebit solus (vt
 ait Ieremias) vel certè prope Martinum. Vt autem ætaturæ robur admisit, litera-
 rum studijs mancipatur: in quibus equidem studijs primitus sub Gallo Episcopo, suo
 videlicet patre, sensus illius teneritudo coaluit. Cùm ergo iam in discendis nota-
 rum characteribus ageretur, hunc diuina dispositio virtutum auspicijs initiauit, fan-
 ctamque eius infantiam signorum ostensione nobilitauit. Nam pater eius nimia va-
 letudine comprehensus, lectulo decubabat: intus ossibus ardor furere, podagris
 humor foris intumescere, vapor aridus ora perurgere cœpit, cùm quidam puer
 per visionem apparens diceret, Legisti librum Iesu Naue? Cui ille, Nihil, inquit, aliud
 literarum attendo, præter notas, quarum nunc exercitio restrictus affligor. Nam
 hic liber si sit, prorsus ignoro. Et ille, Vade, inquit, fac hastulam ex ligno, quæ possit
 hoc recipere nomen, scriptumque ex atramento, sub paterni capitis fulcro colloca-
 bis: quod si feceris, erit ei præsidium. Manè factò, matri, quæ viderat, indicauit. Sen-
 rat nimirum sancti puer ingenij, non suo, sed matris, iudicio rem esse gerendam. Tum
 illa iubet visionem implere: factum est, & pater de momento conualuit. Quid san-
 nè rationabilius, quàm nomen Iesu, vel lignum ad reparandam sospitatem con-
 gaueret?

Cap. 3. Parentes eius vt reuerà nobiles erant, & in Burgundia diffusi lati fundi possessores.
 Nicetius verò Nicetius, vir totius religionis, qui Lugdunensi præerat ciuitati, cùm præ-
 dicti parentes eum vicinarentur, puerum Gregorium acciri iussit. Quem sanctus vir
 coràm positum aliquantispèr contemplatus, & nescio quid diuinum in eo commen-
 tatus, iussit hunc ad se (iacebat enim in lectulo) leuari: ac velut paradisi colonus, con-
 ciuem sibi futurum prælagiens, vlnis adstrictum cœpit confouere, cùm quidem (quod
 reticendum non est) ità collobio se totum contexit, vt nec summis digitis puerum
 contingeret. Hoc sanè castitatis exemplum isdem puer adultus auditoribus suis fre-
 quenter inculcabat, ex hac perfecti hominis cautela suadens eos colligere, quantum
 fragiles quique, lepores debeant ac tactus vitare. Benedixit ergò puerum, & impre-
 carus illi prospera, suis remisit eum. Biennio verò post miraculum, quod dixeramus,
 ferè exactò, iam memoratus Florentius rediuiuo dolore captus est: accenditur
 febris, intumescunt pedes, dolor pessimus pedes intorquet. Perendinata pelvis ho-
 minem contriuerat, iam penè conclamatus iacebat. Interea puer vidit iterum in som-
 nio personam, sese, Vtrum ne librum Tobie cognitum haberet, interrogantem.
 Respondit, Nequaquam. Qui ait: Noueris hunc fuisse cæcum, atque per filium ex ie-
 core piscis, Angelo comitante, curatum. Tu ergò fac similiter, & saluabitur genitor
 tuus. Hæc ille matri retulit: quæ confestim pueros ad amnem direxit: piscis capitur:
 quæ de extis iussa fuerant prunis imponuntur. Non fecellit virum euentus: vt enim
 primò fumus odor in naribus patris refluauit, protinùs omnis ille tumor dolorque
 discessit. Si magnù est, os Zachariæ Iohannis merito fuisse reseratum, nec modicum
 utique est, Florentium non semel, sed bis, per filium esse curatum. Senferant ex hoc
 iidem parentes, quòd dextro pede potissimè foret innexus, nec ignorare poterant,
 quin illum diuina dispositio dexterioribus officijs aptauisset. Quem tamen non
 tinuò totonderunt, ipsius (vt reor) assensum in suscipiendo clericatu postulantes. Li-
 terarum tamen studijs instantius applicatur.

Cap. 4. Adhuc itaque laicus tam sensu quàm corpore adoleuerat, cùm subitò nimia febrili
 ac stomachi pituita comprehensus, cœpit grauer agrotare, languor per dies in-
 grauescere, medicinalis industria nihil proficere. Quem patruus Gallus frequenter
 visitabat: genitrix verò, vt mater, cum lamentis assiduabat. Sed cùm iam de huma-
 no auxilio desperaretur, cælitis adolescenti suggestum est, quò se ad diuinum con-
 ferret. Rogat igitur, vt ad sepulcrum sancti * Elidij (erat enim iuxtà) portari deberet:
 sed ei parùm profuit, quia tunc differebatur, quod per illum incommodum quære-
 batur. Domi reportatus, ità cœpit post paululùm tormentari, vt putaretur ad exi-
 tum vrgeri. Vexatio tandèm fecit causam intelligi. Consolatur eos, qui flebant,
 dicens: Ad sepulcrum beati Elidij me semel adhuc deferte: fides mea est, quòd
 ille

ST

DE S. GREGORIO EPISCOPO TVRONENSI.

421

ille & mihi sanitatem, & vobis mox præstabit lætitiã. Tunc verò illic deportatus, voce qua poterat orationem fudit, spondens, quia si ab hoc contagio liberaretur, clericatus habitum suscipere nec prorsus moraretur. Dixerat, & sensit protinus discedere se forem: & à naribus eius copia sanguinis defluente, sic omnis illa valetudo disparuit, ac si legatus quidam re, pro qua venerat, obrenta, discedere festinaret. Itã commam deposuit, & se diuinis obsequijs ex toto mancipauit.

Nora piseo rum fidem de sancto- rum virtu- te & ope. Fit clericus tofo capite. Cap. 5.

Cum ergò sanctus Gallus ad emeritam beatã vitã coronam vocaretur, vir Domini Auitus adolescentem suscepit: qui cum eius ingenium, morumque habitudinem explorauisset, magistrorum diligentiam adhibuit, & quanta vel ipsius industria, vel eorum sedulitas velocitate poterat, ad arcem sapientiã prouexit. Hęc in vita beati Elidij reperies. Porrò autem in discendis literarum studijs ea se discretione exercuit, vt vtrãque nimietate careret, nec potèrarum nãnias ex toto horreret, nec (vt plerique mos est) his indecentiùs hærens, earum lenocinio mente ancillaretur. Fecit enim, quod iussit. Aciei cordis veluti ad quandam cotem exacuit, & itã quasi ab Aegyptijs vasa aurea promutuans, & ad eremum, qua manna comederet, demigrans, in perscrutandis diuinarum scripturarum potentatibus intrauit. Quod ipse de se loquens ostendit, dicens: Non ego Saturni fugam, non Lunonis iram, non Iouis supra commemoro, & cetera monstra, quæ illic sequutus annectit, vsque dum diceret: Hęc omnia tanquam citò ruitura despiciens, ad diuina potiùs & Euangelica miracula reuertar: Non enim vinciri cupio meis retibus, vel inuolui: in quo se ostendit scisse hæc quidem, sed saniori iudicio respuisse. Tempore præstituto Diaconus ordinatus est.

Quærehão Tomo 4. 7. Iulij: sed sub Illidij nomine.

De Gloria Martyrum lib. 1. cap. 4.

Ea tempestate erat quidam vir Aruernicus, qui lignum de sacrosancto beati Martini sepulcro detulerat. Sed cum ligni reuerentiam incautus negligeret, omnis eius familia grauior ægrotare cœpit. Cum subindè languor ingrauesceret, & ille causam percussionis ignorans, minus se emendaret, vidit in somno personam terribilem, cur secum itã ageretur, percontantem. Qui cum se nescire diceret, Lignum, inquit, quod de lectulo domini Martini tulisti, negligenter hęc retinens, damnum incurristi. Sed vade nunc, defer illud Gregorio diacono. Dignus iam (vt reor) idem Leuita figurabatur, cui dominus iste Martinus preciosa quæque sui gregis esset commendaturus. Tunc temporis apud Aruernum plerique in habitu religionis viri fulgebant, quos idem iuuenis nunc cum beato Auito, nunc semorim inuisebat, quatenus vel ab eis exempla pietatis assumeret, vel ipsis, quod fortè deerat, mutua charitate præstaret. Nimirum in his Christum colebat, & veluti solis iubar in vertice montium refulgens, in his interim, dum in seipso videri non potest, Christum respiciebat: ad hoc animum intendens, vt ad laudem Christi proferret, quicquid per eos, vel etiam per illos, qui iam celo præcesserant, operari dignabatur. Sanè inter ceteros, in quibus vt diximus, Christus velut in montibus resplendebat, dominum gloriosum Martinum depræhenderat, qui reliquos velut quidam Olympus excedit, & luculentius, vt potè & terra vicinior fulgor, ipsa astra reuerberat: in cuius vtique veneratione totus orbis merito iam olim coniurat, in huius desiderio Gregorius ex asse inferbuit. Hunc semper in corde, hunc in ore gerens, laudem eius vbiquè spargebat. Dum verò mentis animum in exercitio virtutum defigeret, caro eius à proprijs viribus labascebat. Itã quippè mos est. Hinc est, quòd Daniel postquàm Angelicæ visionis contemplatione leuatus est, à carnis virtute deficiens, per multos dies ægrotauit.

Cap. 6.

Libèter inuise viros religiosos.

Præclara S. Martini laus.

Dan. 8.

Hic itaque virtutibus proficiens, sed viribus corporis intabescens, aliquandò valetudinem cum febre & pustulis incurrerat. Qua tandè itã confectus est, vt vsu cibi potusque negato, huius vitæ spem amiserit. Vnum tamen supererat, quòd eius fiducia Martino innixa, nullatenus vacillabat: quinimmodò feruentius flagrans, tanto eiusdem Martini desiderio succensus est, vt cum mors penè caput illi merferit, ad visendum tamen eius sepulcrum, iter arripere non dubitauerit. Nec eum sui dehortari possent cum obnixè restiterint: quia coporis illa febris, febre vincebatur amoris. Et quidem actis duabus vel tribus mansionibus, itineris occasione itidè languor inualuit. Sed nec tunc omninò cogi potuit, quin ad propositam Martini fiduciam festinaret, nomine diuinæ maiestatis dehortatores obtestans, vt vel viuum, vel fortè defunctum se, ante eius sepulcrum exponerent. Quid plura? Peruenit vtrunque: probata fides, perfecta salutis composita est. Et non solum ille, sed & Armentarius quidam ex eius clericis, qui sensu penitus caruerat, merito prædictæ fidei sanatus est.

Cap. 7.

Ad sepulcrum S. Martini lanatus est Gregorius.

Na est.

IRIUS
gber
Jober
RVIII
5

est. Agens itaque tam pro se, quàm pro illo gratias, amore Martini exatiatus, vel potius magis succensus, ad patriam redijt.

Cap. 8.

Aliquando verò cum iter de Burgundia ad Aruerniam ageret, magna contra se tempestas exoritur, densus aer in nubibus cogitur: crebris ignibus calum micans, validisque tonitruorum cœpit fragoribus resonare. Omnes pallefcere, immittensque periculum pavitare. Sed Gregorius amicus sanctorum, reliquias (has enim indefinenter collo ferebat) de sinu protrahit, & minacibus constanter nubibus opponit. Quæ protinùs diuisa, dextra laevaque prætereuntes, illasum iter gradientibus præbuerunt. At superbia, quæ plerunquè virtutibus nutritur, iuuenili animo protinùs irrepfit: priuatim gaudet, suisque meritis præstitum arrogat. Sed quid tam vicinum superbia, quàm casus? Nam equus, cui infederat, ilicò lapsus, hunc ad terram gra-

Ecce vt Deus in sancto viro non finit inultam inanis gloria culpam.

uiter elisit, ita vt omni corpore contusus, vix assurgere posset: causamque intelligens, fati deinceps cauit, nè se vanæ gloriae stimulus qualibet sub occasione deijceret: sed quorès per eum aliquid diuina virtus egisset, non suis meritis adscriberet, sed virtutis reliquiarum, quas (vt diximus) perinde ferebat. Quod factum si discufferis, mirabilis est superbiam correxisse, quàm nubem diuisisse. Erat autem in orationibus assuetus, præsertim quietis horis. Solennitas beatæ Mariæ Virginis aduenerat. Siquidem apud Aruernum in villa Marciaensi eius reliquiæ continentur. Tunc fortè Gregorius intererat: qui, cæteris alto sopore depressis, ad secretam orationem suo more processit, conspicatusque eminùs, videt oratorium ingenti claritate fulgere. Creditur igitur aliquos deuotum iam ad celebrandas vigilas processisse. Visione tamen luminis attonitus, illo præterdit, cuncta silentio data deprehendit. Ad ædificium transiit, sed interim ostium spontè referatur. Ille ad Angelicas excubias reuenter ingressus, diuinam viftationem ilicò agnouit. Claritas, quam aforis mirabantur, protinùs discessit, nihilque per virtutem gloriosæ Virginis videre potuit.

Solennitas S. Mariæ.

Cap. 9. S. Euphronius Episcopus Turonensis.

Anno centesimo septuagesimo secundo post transitum domini Martini, Sigeberto rege anno duodecimo regnante, beatus Euphronius, qui inter virtutes confensens, tanta gratia donatus est, vt ei prophetiæ spiritus inesse visus sit: appositus est ad patres suos: tempusque aduenerat, vt Gregorius amore beati Martini dudum flagrans, & ad pastoralis officij ministerium idoneus Episcopus, cathedram eius vice sua regendam suscipere debuisset. Cum igitur beatus Euphronius obiisset, Turonici de eius successore tractaturi conueniunt. Sed facili discrimine suasum est cunctis, Gregorium in electione præferendum. Personam in loco frequentissimam iam olim sciebant, pluraque eius gesta viro digna conuenerant. Tunc verò cunctis in consona voce coëuntibus, cerneret Deo fauente causam prosperari. Nam clericorum turba, nobilibus viris conferta, plebsque rustica simul & urbana, pari sententia clamant, Gregorium decernendum, cum claris meritis, tum quoque nobilitate pollentem, sapientia præcipuum, generositate primum, principibus notum, ac sua probitate reuerendum, omnibusque officijs habilem. Legatio ad regem dirigitur, cum quidem Deo dispellente, Gregorius coram reperitur. De hac igitur causa conuentus, quanta humilitate se excusare tentauit, quibus modis subducere visus est? Sed quia velle Dei est hinc, carera flectuntur. Hunc rex autoritate cogit, hunc Brunehildis regina perurget. Sed quoniam discreta humilitas obedientiâ non recusat, tandem aliquando assensus est. Quem, vt credo, nè qualibet occasione delatus profugeret, statim Aegidius Rhemenfis Archiepiscopus ordinauit, vt Fortunatus Poëta scribens, ait:

Vide quam cupiat subterfugere Episcopatum.

Martino proprium mittit Iulianus alumnus,

Et fratri præbet, quod sibi dulce fuit:

Quem patris Aegidij Domino manus alma sacrauit,

Vt populum recreet, quem Radegundis amet.

Huic Segebertus ouans fauet, & Brunichildis honori.

Cap. 10. Turonensis creatur Episcopus.

Sedes itaque Turonica octauodecimo die, postquam Euphronium amiserat, Gregorius suscepit. Turonensibus verò nouo pastori triumphanter exilientibus, hoc prædictus Poëta panegyricum carmen procudit:

Plaudite nunc populi Turoni, vota tenentes,

Præsulis aduentu spes gregis ecce venit.

Hoc puer exertus celebret, hoc curua senectus,

Hoc commune bonum prædicet omnis homo.

Et cætera, quibus hunc & à Turonensibus desiderarum, & ad cathedram legaliter ingressum

gressum offendit. Adeptus ergo praesulatum, qualis vel quantus fuerit, ut compendiosè dicatur, & plures ecclesiarum, quas nouiter construxit, vel quarum sartatecta restaurauit, insinuant, & libri in laudem Sanctorum, vel in expositione sanctorum scripturarum editi, quamprimum demonstrant. Matrem nanque Ecclesiam, quam dominus Martinus construxerat, nimia ueritate confectam, arcuato schemate reparauit, atque historiatis parietibus per eiusdem Martini gesta decorauit. Quod Me-

Fortunatus dicunt.

Martini auxilijs operando Gregorius ad eum Reddidit iste nouus, quo fuit ille uetus. Fundamenta igitur reparans haec praesca sacerdos, Extulit egregius, quam nituere prius.

Et item:

Sed plures alias (ut diximus) construxit, sicut in ipsius Chronicis reperitur, ut est ecclesia sancte Crucis, uel in Arseni uilla. In construendis uero spiritualibus templis, uidelicet in custodia gregis, quam certatim sese impenderit, uel ex hoc animaduertitur, quod nec ab ipsis quidem sanctis uiris studium suae praedicationis * constituit. Nam, ut de his taceatur, quorum, ut ait Apostolus, peccata manifesta sunt, de quibus superfluo quicquam diceremus, ad ostendendum quantoperè circa perfectiores sollicitus exierit, duo saltè eorum, quos ob sanctitatis insignia uix praeter Gregorium aliquis agnere praesumeret, ad medium deducantur. Haud longè enim post eius ordinationem sanctus Senoch Abbas de cella egressus, ad eum salutandum profectus est. Quem sanctus uir magna reuerentia susceptum, mutuoque colloquio sensim exploratum, peste superbiae mox pensit infectum. Sed gratia, quae in discernendis spiritalibus huius luppeditabat, illum ab eadem superbia penitus expurgauit. Nec dissimili uirtute circa beatum quoque Leobardum exiit sollicitus: quem nequam spiritus irà sinistris cogitationibus agitabat, ut propter quandam uerborum contumeliam, qua se dudum recluserat, migrare decreuisset. Sed nec iste potuit incurrere casum, qui Gregorium meruit habere subleuatem. Nam cum solito ad maius monasterium, quasi sacra Martini uestigia deosculaturus adiret, sollicitus pastor qualiter ouis amore Christi uinculata se gereret, ad eius tugurium diuertit. Cui mox ille secreta cordis, quae diabolus quasi rationabilia confinxerat, eidem reserauit. Qui protinus, sagacissimo ut erat ingenio, diaboli commenta deprehendit, & non minimo dolore suspirans, increpare hominem coepit, ac diabolicam calliditatem uerbis competentibus denudauit, domumque reuersus, libros ad propositum monachorum ei congruopra sollicitudine transmisit. Quibus lectis, non solum ab illa, quam patiebatur, incursione curatus est, sed etiam in sensus acumine multum prouectus. Nihil ergo nunc magnificentius querat, nihil in laude Gregoriana praestantius expectet. Si anima corpore melior, satius esse quenquam in ea suscitari, nec quisquam mendax negare potest. Vox autem eius quam imperiosa fuerit, uel ea quae dicebat auctoriosa uita subditis inculcauerit, diligens lector in ipsius libris explorabit. Verum (ut supra retulimus) incommodo corporis frequenter ob iniuriam carnis fatigabatur: sed quoties corpusculum, nimio uirtutum exercitio fatigatum, languor inclementius pulsauisset, ille ad Martinum suum decurrens, concite sanabatur. Hoc saepissime fiebat. Quando autem & qualiter, in descriptione miraculorum ita dirigitur, ut merito dilectionem delectet: siquidem ut discretus & humilis, corporea medicamenta sibi primus adhibebat. Sed quanto ille humilius expecebat, indignum se iudicans, cui medela per miraculum dari debuisset, tanto diuina largitas hunc ad solam suae potentiae medicinam referuabat.

Cap. 11. Ecclesia S. Crucis.

for * abstinuit. 1. Tim. 5.

In quibusdam sanctis uiris aduertit & corrigit uicia quaedam.

En ut catus uir saepe confectio corpore, B. Martini intercessione sanatus est.

Cap. 12.

Tactu sepulcri ei illico curatur.

Contigit aliquando, ut solita beati Martini uirtute ab unius temporis dolore sanaretur: cui post paululum cogitatio per insidiatorem subijt iniecta, quod pulsus ille uenarum, sanguinis possit minutione sedari. Dum id apud se uolueret, amborum temporum uenae profluunt. Renouatus dolor uenarum irrumpt, sed ille concitus ad basilicam properat. Veniam prius pro cogitatione precatur: dehinc palam sancti sepulcri capita attingit, & illico sanus abscessit. Multa (fateor) in laudibus diuersorum iam ingesserat: sed quanuis amore Martini uehementius inferueret, ad ea tamen, quae de eius miraculis scribenda erant, se nullatenus dignum iudicabat, donec bis & ter per soporem admonitus, si taceret, crimen incurrere minaretur. Denique oratorium sancti Stephani, quod in suburbio est, iusserat prolongare, & altare, ut erat integrum, in antea promoueri: sed quia nihil de pignoribus ibidem reperit, unum ex

IRIUS
ober
ober
RVIII
5

Abbatibus, vt eiusdem martyris reliquias exhiberet, ad Episcopum, clauem tamen oblitus, direxit: qui capsam obferatam reperiens, quid faceret, dubitabat: si ad Episcopum pro clauē rediret, morosum erat: si capsam exhibuisset, ob multorum ignorantia sanctorum, quæ ibi continebantur, molestum ei esse sciebat. Cum igitur apud se hæssisset, vt diuina gratia cooperatricem se Gregorio testaretur, capsam exilitibus repagulis adpice referatam. Tunc gratias agens, reliquias non sine admiratione multorum Gregorio detulit: qui reuersus, capsam, vt reliquerat, obferatam inuenit.

Miraculum

Cap. 13.

S. Gregorius multa facit miracula, sed ea sanctis adscribit.

Nota hæc.

Multa quidem Gregorius, quæ insequi longum est, in salute languentium operabatur, quæ tamen sub obtentu sanctorum, quorum reliquias perinde ferebat, à suis meritis excludere nitentur: cum quidem hæc tanto verius per ipsum fiebant, quanto ipse humilius alijs tribuebat, vt est illud: Cum aliquando per viam graderetur, & Crucem auream cum reliquijs beatæ Mariæ semper Virginis, vel beati Martini, collo gestaret, procul à via cuiusdam pauperis hospitium incendio conspicit concremari. Erat autem (vt est in vñbus pauperum) folijs atque furculorum cremijs, ignium videlicet fomentis, contactum. Hac illacque miser cum vxore & liberis cursitare & strepere, aquam aduehere. Sed iam flammæ præualuerant, nec poterant mitigari. Tunc vero Gregorius accurrit, & contra flammarum globos Crucem eleuauit: moxque in adpectu sanctorum reliquiarum ita totus ignis obstupuit, vt nec ea, quæ iam apprehenderat, ultra vel ad modicum vstulare possit.

Vide miraculum.

Cap. 14.

Causa fuerat, qua Rhemense oppidum adire debuerat. Cumque ab Aegidio pontifice humanitatis fuisset susceptus, ibidem noctu quieuit. In crastinum verò illucescente Dominica, ad ecclesiam, Episcopo colloquutus, venit. Cum autem eius aduentum in secretario præholaretur, (nolebat enim in ecclesia loqui) Sigo ferendarius quondam Sigeberti, ad eum accessit. Quem ille osculatum sedere iuxta se fecit. Dum aliquantisper secum sermocinarentur, & ille de ore Gregorij pendere, subito auris eius, quæ pridem obsurduerat, cum quodam crepitu reserata est. Ille gratias cepit agere, & quid ei per Gregorium præstitum sit, manifestare. Sed vt Dominus, consueta non immemor humilitatis, hominem ab hac æstimatione subducere nitens: Noli, ait, dulcissime fili, mihi aliquid gratiæ referre, sed beato Martino, per cuius reliquias, licet indignus, quas defero, tibi auditus restitutus est, surditas depulsa.

Obserua humilitatē.

Cap. 15.

Virtus nanque charitatis in illo præminebat adeo, vt ipsis inimicis affectum dilectionis impenderet, vt sequenti patebit exemplo. Quodam enim tempore factum est, vt ad venerabilem matrem suam in Burgundia properaret. In syluis verò abiegnis, quæ trans Verberim fluuium sitæ sunt, latrones incurrit, qui tanto impetu super comitatum eius irruere visi sunt, vt non modò expoliare, sed & occidere velle putarentur. Quorum assultu Gregorius terri non potuit, qui præsidio Martini circumseptus incedebat. Cuius mox auxilium flagitans, ita sibi adesse expertus est, vt latrones velocius quàm emerferint, fugam inirent. At Gregorius vsus consueta pietate, nec in perturbatione turbatus, fugientes reuocat ad cibum, & ad potum inimicos inuitat. Sed crederes eos sicut agi, & inuitos equos contra possibilitatem calcariibus virgere, vt nec reuocantem audire possint. Ità Gregorius supernis auribus ostensus est vicinus, & operibus charitatis intentus.

En quanta virtus sanctorum.

Cap. 16.

Fides & deuotio populi valde per Gregorium succrescebat. At malignus hostis non modico dolore torquebatur. Vnde factum est, vt vim suæ malignitatis ferre non sustinens, vel pastoris, vel gregis fidutiam apertis vocibus dementare conaretur. Ipsa nanque Natalis Domini die, cum Gregorius pontificale festum in principali basilica, sicut mos est, solenniter celebrare procederet, quidam ex energumenis atrocior cæteris, cepit nimium debacchari: & sequentibus, vel obuiantibus turbis, quæ Gregorium sepebant, se obuium ingerens: Frustrà, inquit, Martini limina petitis, calidè eius ædem aditis, qui vos propter multa crimina dereliquit. Ecce vos abhorrens, Romæ mirabilia facit. Hæc & alia plura cunctis, vt erant constipati, populis verba diabolus insibilat. Ad quam vocem non solum rusticorum corda exturbantur, sed & clerus, quin & ipse Gregorius pauore concutitur. Ingredients autem cum sicut magno basilicam, omnes pavimento prosternuntur, orantes, vt sancti viri præsentiam mererentur. Quidam verò, cui ante tres annos ambæ manus cum vno pede contractæ erant, ante sanctum altare cum reliquis prostratus, beati Martini auxilium postulat: qui subito nimia febre circumdatus, tanquam in eculeo torquebatur extensus.

Inuidia maligni demoni.

Inuocatus S. Martinus sinat contractum.

Inter

Inter hæc, sancta solennia gerebantur. Cumque sanctus pontifex fletibus insistens, beati Martini præstolaretur aduentum, diuino mysterio palla iam ex more cooper-

Ioan. 3.

Quia verò Natalis Domini mentionem fecimus, quid aliquandò in hac die ponti-

Cap. 17.

fici nostro contigerit, memoremus. Nam in sacrosancta huius Natalis nocte pridie vigilijs fatigatus, cum paululum se cubito collocaret, vir quidam ad eum concili-

Vigiliae Na-
talis Domi-
ni.

Sæpius autem vir Domini, sicut verus & gregis & suimet consultor, vel subdito-

Cap. 18.

rum volitare, vel propriæ salutis causa longius procedebat. Aliquandò igitur sepul-

Peregrè ab-
it ad sepul-
crum S. Hi-
larij.

Nota rem
stupendam.

Causa fuerat, qua Germanum fluuium iuxta Blauienfè castrum transmeare de-

Cap. 19.

buerit. Sed idem fluuius ita tunc intumuerat, vt intuentibus non paruum horro-

Sedantur
fluctus flu-
minis.

Serdecim annos hic in Episcopatu exegerat, cum æquiuocus eius ille Magnus

Cap. 20.

Gregorius in sede Apostolica subrogatur. Siquidem opinata res est, quòd dudum

S. Gregori
Papa.

In Româ &
à Papa hu-
manissime
excipitur.

TRIVS
ober
ober
RV III
5

Auream ca-
thedra dat
ei sanctissi-
mus Papa.

Cap. 21.

ret, ipsa sua deprehensione gauisus, gratiam, quam hactenus in Gregorio miraba-
tur, in magna veneratione deinceps habere cepit: sedemque Turonicam ita nobi-
litaui, vt auream ei cathedram donasset, quae apud praefatam urbem in posterum ser-
uaretur.

Observa de
cereis &
Crucibus.

Iam verò beatus Martinus hunc alumnum suum magnificans, vsquequaque eius
propitiū multis modis demonstraerat. Sed cum operibus eius cooperatorem quo-
quē se ostenderet, aliquando praesentia suam, licet inuisibili suo quo videri solet splen-
dore, manifestauit. Nam oratorium ex promptuario praedecessoris sui apud Turo-
num consecraturus, reliquias sancti Saturnini martyris, ac domini Martini à basilica
susceperat, cum ingenti veneratione deferēbat, (erat enim sacerdos ac Leuitarum
in albis vestibus non minimus chorus, & ciuium honoratorum ordo praclarus, sed
& populi secundi ordinis magnus conuentus) radiantibus solenniter cereis, Cruci-
bus in altum sublatis. Cum ita veniret ad ostium, terribilis fulgor cellulam subito
perfundens, omnium oculos nimio perstrinxit splendore: qui diutius durans, hae-
lacque sicut fulgur discurrebat. Omnes nimio pauore percussi, solo iacebant. At
Gregorius vt tantae virtutis conscius, constanter eos exhortans: Nolite, inquit, time-
re: rememoramini qualiter globus ignis de capite beati Martini egressus, caelum vi-
sus est conscendisse, & ob id nos cum his sanctis reliquijs ipsum credite visitasse. Tunc
vniuersi magnificauerunt Deum, & senior cum electis dicebat: Benedictus qui venit
in nomine Domini: Deus Dominus & illuxit nobis.

Psal. 17.

Cap. 22.

Pauca haec de nostro praefule dicta sint, non vt miracula eius, quae reprobis dari so-
lent, commendemus, sed vt nec hanc quidem gratiam illi defuisse monstremus. Ca-
terum ad eius gloriam commendandam illud sufficiat, quod humili corde Christum
sequutus est, & quod non sperauit in pecunia thesauris, (Hoc vtique est, mirabilia fo-
cisse) & vt partim superius monstratur, à peccatorum est laqueo custoditus. Super
omnem quippe gloriam, est à peccatis protedio. Vigesimo & primo igitur Episco-
patūs sui anno, tanquam septenario annorum numero tē in fide sanctae Trinitatis
completo, appositus est ad patres suos, non tam dierum, quia ferme tricennalis ordi-
natus est, quam perfectione plenus. Qui tamen non vsquequaque videtur clausus
in tumulo, cui restat, vt vel lingua viuat in muudo. Et quia, sicut credimus, beato
Martino in caelo est sociatus, sancto etiam corpore est illi in sepulcro vicinus. Porro
Turonicenses, ne diuinis muneribus videantur ingrati, semper necesse est vt retra-
dent, quantoperē sint à Deo suffulti. Datus nanque est eis patronus, non qualiscun-
que, sed Martinus, de cuius laude quid primum vel speciale dicatur, cum, vt scriptum
est, eius minima, aliorum maximis maiora esse manifestum sit: tam en quanti habē-
dus sit, restantur vniuersae, vt ita dicam, mundi nationes, quae illum ita priuato affectu
diligunt, vt etiam in nostro tempore, quando nimium iam charitas refrigescit, mul-
tos tam gente, quam lingua ignotos, ad eius sanctissimum tumulum confluere videam-
us, vt merito de eodem Martino dicatur: Cuius vultum desiderat vniuersa terra.

Sancti Gre-
gorius ex-
cedit è vita.

Dialogo 2.
Sulpicii.

S. Martini
quā habi-
tus.

Eccli. 49.

Vrbs Turo-
nica S. Gre-
gorij doctri-
na nobilita-
tur & vite
sanctitate.

quod per omnes fines terrae ita iam patuit, vt quod Christus habet nomen, Martinus
honorem. Datus est eis & Gregorius, vir non solum sanctitate, sed & doctrina cla-
rus, ne vrbs Turonica obscurior videretur, si scriptorum officio caruisset: quin potius
sicut vrbs Romulea post Apostolos illustratur in altero Gregorio, ita vrbs Turoni-
ca post Martinum decoratur in isto. Quem videlicet, vel apud Deum, vel apud Mar-
tinum aduocatum quendam atque tequestrem habere confidamus, eiusque nostras
necessitates ad expediendum committamus. Verum ille non erit immemor vel lux,
vel Martini misericordiae, quam nobis tantoperē insinuare curauit: quippe qui ad
hunc insinuandum eius miracula digessit, vt quique futuri audientes quanta & qua-
lia visibiliter operetur, quam desperatos languores sanet, de potentia vel de patien-
tia eius nullatenus dubitent. Et si pro dispensatione temporum contigerit corporea
miracula cessare, semper tamen credamus illum in nostris animabus suae virtutis
medicinam operari. Gregorius igitur Martini misericordiae conscius, semper illi de
grege suo suggerat, semper illum pro statu sancti loci sui, ac pro totius regni salute in-
terpellat.

Cap. 23.

Nec praetereundum, quomodo consuetam sibi humilitatem, etiam in ipsa sepultura
sua

fra seruauerit. Nam in tali loco se sepeliri fecit, vbi semper omnium pedibus concul-
eretur, & ipsa loci necessitas cogeret, ne vnquam in aliqua reuerentia haberi posset.
Sed grex beati Martini talia non ferens, amicum Domini sui de loco leuauit, & edito
sepulcro mausoleo ad leuam sancti sepulcri digna reuerentia collocauit. Obijt autem
quintodecimo Calendas Decembris, videlicet intra Martinianam hebdomadam, vt
solennitatem Martini, quam hic iam agrotans celebrare coeperat, Martino iunctus
in caelo consummarer: praesente Domino Iesu Christo, qui viuut & regnat Deus per
omnia secula seculorum, Amen.

Humile sibi
& abiectum
sepulcrum
locu delegit
Eccle Marti-
ni solennitas
celebris.

VITA S. HVGONIS LINCOLNIENSIS EPI-
SCOPI, EXCERPTA FERRE A QVODAM, CUIVS NOMEN

latet, ex illis V. Libris, quos de beatissimi huius viri vita scripsit Anonymus
quidam, qui aliquot annis cum eo vixit familiariter. Nos stylum,
vbi visum fuit, nonnihil correximus.

SANCTVS Hugo e Burgundia provincia. claris natali-
bus ortus est. Pater eius miles strenuus erat secundum se-
culi honestatem, & timens Deum, contentus stipendijs
suis: isque iam vxoris solatio destitutus, Hugonem anno-
rum ferè octo puerum militiae tradidit spirituali, vt non
ab adolescentia, sed ab ipsa infantia iugum Domini por-
tare consueceret. Non longè enim à castro eius monaste-
rium erat canonicorum regularium, quod semper affectu
coluit, ibique filium obtulit perpetuo Deo seruiturum.
Susceptus est Hugo, tyro Christi nouellus, moxque ei se-
nior quidam religione celeberrimus deputatur, vt rudi-
mentis literarum instructus, paulatim ad altiora conscendat. Iocandi ludendique
facultas omnis ei interdicitur, & vt pueriles annos morum grauitate transcendat,
admonetur. Aiebat illi senior: Hugo, ego te Christo nutrio: iocari non est tuum.
Proficit interea puer ingeniosus, & supra quam facile dici queat, spiritu sapientiae &
intellectus repletur, ministrans velut alter Samuel coram Domino, gratus Deo, &
charus hominibus. Erat ei ex toto voluntas in lege Domini, in qua meditabatur die
ac nocte. Porro eius pater, bono spiritu permotus, seculo valescit, & cum filio in
eodem monasterio, quoad vixit, Domino fideliter seruiuit. Cum autem Hugo no-
numdecimum aetatis annum attingisset, petentibus instanter fratribus, Leuita ordi-
natus est. In quo gradu cum mirabiliter cunctis placeret, statim ad altiora coactus
scandit. Iniungitur ei cuiusdam parochiae administratio: qua adeo perfecte functus
est, vt simul omnes dicerent, magnae eum prudentiae & sanctitatis virum fore.

Novbr. 17.
Cap. 1.

S. Hugo ad-
modum pu-
er degit in
monasterio

Reg. 2.

Pater eius
vixit in mo-
nasterio eo-
dem.
Paroecia cu-
ram gerit
strenuam.

Cap. 2.

Cupit ad-
mitti in so-
dalitate fra-
trū prima-
riae Carthus-
iae.

Post haec, cum Dominus eum ad altioris vitae obseruantiam vocare vellet, contigit
vt cum Priore suo, pro more deuotionis gratia Carthusiam adeunte, pariter & ipse
veniret. Ingressus autem locum, statim illius spiritualis conuersationis tantum suo
inspectore sensit accensum amorem, vt nulla ratione tanti incendij flammam cohi-
bere posset. Mox instat secretius, pulsat precibus fratres singulos, vt ad suam socie-
tatem admittere ipsum ne recusent. Anima durens autem Prior eius adolescentis
animum immutatam, lachrymis infusus, ait: O fili charissime, scio vtique, scio, me
in grande malum meum, & irrecuperabile ecclesiae meae damnum, Carthusiam te
adduxisse. Reuersus in de in domum suam, vniuersis filijs, & praecipue patri eius con-
ceptam cordis molestiam cum imploratione remedij patefecit. Accurrunt omnes,
sciscitantur diligentius, & quod latebat in arcano, prodibat in publicum. Quid multa?
Cum infinita instantia tantum iuuenis animum molestant, vt iuramento in-
terposito, promitteret se nequaquam eos deserturum. Verum quatum perplexitate
& quibus scrupulis fluctuaret Hugonis conscientia, facile quibus apud se potest ani-
maduertere. Vndique angustiae, vtrouique timor. Sollicitauit eum spiritus arctiori di-
sciplina culmen perfectionis appetere: sed terruit rursus votum iuramento vallatum.
Si enim postquam manum miserat ad aratrum Carthusiani propositi, respiceret re-
tro, timuit se aprum non fore regno Dei.

His bigis cum aliquanto tempore, permittente Deo, egregie agitatus fuisset, & iam
Nn 4 tanti

IRIUS

ober
ober

RVIII

5

Recipitur à
parrib' Car
thufiz.

tanti incendij flammam vltra cohibere non posset, clam fugiens Carthufiam adijt. Videntes autem fratres tantum eius desiderium, tum perseverantiam & instantiam atque animi deuotionem, in sanctam sodalitatem suam eum perbenigne admitterunt. Requisitus postea, num adhuc quibusdam scrupulis vrgeretur, quod promissis non steteret, respondit: Non dolere de tam salubri potui mutatione propositi, à qua tot mihi bona prouenerunt. Nouam igitur ingressus militiam, noua inimicorum tentamenta experitur innumera: sed in omnibus, Dei fretus auxilio, vbiq; triumphauit. Carnis infestas tentationes supra modum die ac nocte patiebatur, cum tamen virgineæ esset puritatis, & magnis abstinentijs, cæterisque spiritualibus exercitijs eam quotidie domaret. Per crebras tamen orationes tandem, Domino largiente, liberatus est. Et sicut in his & alijs supra vires tentabatur, ita etiam singulari consolatione visitabatur à Domino, vti postea dicere consuevit, cum onere pastoralis curæ grauaretur.

Cap. 4.

Cum verò tempus iam adesset, quo sacerdotio initiandus erat, interrogauit eum senior, cui ipse humiliter ministrare consuevit, an sacerdos fieri vellet. Mox ille plenus deuotione ac simplicitate columbina, sic fertur respondisse: Quantum in me est, nihil est, quod magis velim in hac vita. Cui senior: Et tu quomodo, inquit, hoc audes appetere, quod nemo dignè, nisi coactus, suscipit, etiamsi perfectè sit sanctitatis? Tertius Hugo tam dira senioris obiurgatione, confestim toto corpore humili prostratus, veniam cum lachrymis precatur. Videns senior tantam in eo humilitatem, totis visceribus præ admiratione concutitur, & permouente eum spiritu Dei, voce prophetica dixit: Surge fili, surge: nè turberis. Scio, & verè scio, quo spiritu, quo affectu locutus sis verba hæc. Tibi igitur dico, & verè tibi dico: mox quidem sacerdos, postea verò, cum tempus à Deo præstitutum aduenerit, etiam Episcopus eris. Promotus inde ad sacerdotium, attentissimè tantum soluit debitum officij, nouaque ac insolita mens eius deuotione perfundebatur. Domare porrò seuerius corporis membra studuit, vigilijs, flagellis, ieiunijs, cilicio, vt habet eius ordinis consuetudo, & potu aq; cum pane arido. Nihil omisit de seueritate communis regulæ, immò peculiaria plurima supererogauit. Tempore sacro Quadragesimæ ter qualibet septimana solo pane & aqua contentus fuit: in vltima etiam sabbatum addebat. Abstinentiæ huic medici tribuebant stomachi eius nimiam, quam patiebatur, imbecillitatem & crudelitatem, que per multas & penè iuges ei attulit molestias: cuius tamen etiam illam dicebant esse causam, quòd facultas appetendi maior in illo esset, quam concoquendi. Quam perfectè in hoc sacro instituto versatus fuerit, ex vnicò eius verbo satis aduerti potest, quòd dicere solebat, cum iam Episcopus esset, non arroganter sanè, sed cõstanter, ad suorum ædificationem pariter & reprehensionem, si quando negligentes eos reperisset. Aiebat nanque: Equidem postquam Carthufiam adui, nescio si vel semel vnquam morantia mihi subrepfit. Morantiam dicunt monachi eiusmodi negligentiam, vnde fratrum conuentus expectare cogatur.

Cap. 5.

Procurato-
ris munus
ei deman-
datur.
Gen. 39.

Videns autem Prior tantam in eo vitæ sanctitatem, humanitatem & prudentiam, procurationem totius domus ei demandauit, non tamè statim à suscepto sacerdotio, sed cum iam decem annos in cella exegisset. Quod ille munus tam vigilanter excutit, vt velut alter Ioseph, cuncta sibi credita gubernaret, & magnam Domini benedictionem sacer conuentus ille ex eius administratione persentiret. Nullus ad eum vnquam pro qualibet causâ accessit, qui non consilium & consolationem reportaret. Fama eius interim excreuit vbiq; etiam vltra fines prouinciæ illius. Nam Rex Angliæ Henricus secundus, audiens quæ dicebantur de eo, confestim spectabiles misit legatos ad Carthufiam, qui illum accersirent, vt domum Vindamiæ, quam ille Rex Carthusiano instituto attribuerat, consummaret. Duo nanque Priores, propter incolarum & vicinorum proteruiam, nil ibi proficere potuerunt. Rursus pia lis oritur inter fratres, quidnam de dilecto Hugone faciendum sit, qui tanta Regis instantia postulabatur. Prior se primùm legatis opposuit, nolens dimittere filium, quem haud secus ac propriam diligebat animam. Vota fratrum in diuersa ferebantur, donè cuiusdam senioris permoti verbis, nutu diuino legatis consenserunt. Dixit enim senex ille: Cauete, nè, dum pertinaces estis, Deo repugnare inueniamini, qui eum etiam decreuit constituere Episcopum. Iustus demùm Hugo suam super hoc proferre sententiam, suam aperire voluntatem, citius respondens, ita dixit: Voluntati meæ de statu meo nihil penitus referuare, iam pridem edoctus sum. Quid autem de his verè sentiam, liberè exponam. In medio vestræ sanctitatis tam diu con-

uerla-

uēfatus, monitis & exemplis uestris intantum adiutus, nunquam vel unum diem ani-
mam in eam seruare noui. Vnde miror profectō, quo pacto cuiquā sapienti in men-
tem venire id poterit, ut ad aliorum regendas animas longius mitti ego debeam.
Nam qua ratione nouam possim instituire domum, qui antiquorum instituta serua-
re nequiuī? Sed aut ex uobis, aut ex ceteris domibus uirum quempiam ad id opus
idoneum eligite, & cum istis mittite celeritū, nē Regis illius cōcepta non sine anima-
rum periculo, & ordinis sancti dedecore, diutiū protrahantur. Quibus non solum
humiliter, sed etiam sapienter explicatis, edificati sunt non minimē. Vnde unanimi
consensu decreuerunt, ut ei Prioris munus deferretur. Postquā ergō traditus est
legatis, fleuerunt omnes: sed ipse ampliū, tam gratam coactus relinquere societa-
tem. Pacis in dē osculo oblato, cum singuli super collum eius propter amoris tene-
ritudinem lacrymas fudissent, eum abire permiserunt.

Cū autem in Vuidamiam uenisset, & fratres in magna paupertate degētes repe-
risset, blanditer consolatus est eos, dicens: Oportet, charissimi, ut in necessitatibus
quotidianis parientes simus. Proculdubio enim, perfectio, quam professi sumus, ma-
ximē id requirit, ut memores simus, & re ipsa prestemus illud, quod Dominus ait: In
patientia uestra possidebitis animas uestras: & quod beatissimus Paulus ait: In omni-
bus exhibeamus nos, sicut Dei ministros, in multa patiētia. Multa uero patiētia in eo
elucet, si multa cōtraria siue aduersa in multa lenitate perferat longanimitas multa.
Patientia enim sine longanimitate, non multa, sed curra erit. Absque lenitate uero,
prorsus nulla erit. His atque alijs monitis salutaribus id efficiebat, ut aequiori essent
animo. Aggrediens post hęc opus, propter quod uenerat, domum illam tam adifi-
cis, quā ceteris utensilibus breuī sic satis instruxit & absoluit. Mirum in modum
tam a Rege, quā uniuerso populo diligebatur: quod tamen genti illi fertur insue-
tum, quippē qui exteros & aduenas summopere non colant. Rex etiam experiri uo-
lens, an uera essent, quæ de illo audierat, eum acciuit, & longa uerborum concerra-
tione cum illo disseruit. Sed non impune. Adeo enim subtiliter & religiosē uerba
uēbis aptauit uir sanctus, ut non parū Regis crumenam exhauriret. Omnia enim,
quæ Hugo petijt pro instauratione dictæ domūs, deinceps libenter Rex tribuebat.
Sed & ipse Rex magno erat ingenio, & prudens ualde. Cumquē sancta Hugonis cal-
liditate in substantia diminutum se uidisset, urbane alludens, quasi magistrum suum
iam reperisset, dixit: O hominem, in solo peregrino penē iam uolentem. Iste si uir-
tibus niteretur, quid ageret, qui uerbis ita extorquet? Rediens ergō onustus domum,
a fratribus hilariter susceptus est.

Verū non prætereidum est, quanta carnis tentatione rursus, antequā Priora-
tum susciperet, uexatus sit. Intantum molesta ei tentatio illa erat, ut similem nec an-
te, nec postea unquam expertus fuerit. Ab hac tandem post multas orationes per
sanctæ memoriæ Basilium, qui in uisione ei apparuit, liberatus est: qui Basilium ante
paucos dies Prior magnæ Carthusiæ fuerat, & cum ad ordinem receperat, nec ita
pridem ab hac luce migrarat. Consuevit postea secretiū suis dicere, nunquam deinceps
se sentisse eiusmodi improbos motus, nisi tenuiter ualde. Constructa denique
Vuidamie domo, plures eō conuenerunt Domino seruituri. Per id tempus Rege de
transmarinis partibus redeunte, suborta rēptas adeo classem elidere cōcepit, ut mor-
tem euadere nemo consideret. Vniuersis igitur oratibus, uotaque multa Deo & san-
ctis eius nuncupantibus, Rex tandem in hęc uerba prorupit: O si uigilaret nunc Car-
thusiensis Hugo meus, & solitas pro nobis preces funderet, non ita in lōgum obliui-
seceret mei Deus. Et altius ingemiscens: Deus, inquit, cui in ueritate seruit Prior
Vuidamie, illius interuentu ac meritis, nobis, in tantam ob peccata nostra angustiam
iurē coniectis, clementer miserere. Nec mora: tranquillitas redit in sperata, & prospe-
ro cursu peruenit ad portum cum omnibus, qui cum illo erat. Fertur Rex in illo dif-
famine uouisse Deo, se eum ad Episcopatum promoturum, si periculum euaderet.
Ab eo sanē tempore in tanta eum ueneratione habuit, ut nec vnus superesset in toto
Britanniæ regno, in quo spiritus eius tam fidenter quiesceret ut in Priore Vuidamie.
Fama etiā uiri Dei propter hoc factum, longē lateq; diffusa est. Quapropter complu-
res ad eum ueniētes, iugo disciplinæ sacri ordinis colla submiserunt. Quibus omnibus
mira præfuit benignitate, uerboque & exemplo ad meliora eos iugiter prouocauit.

Mirabantur sapiūs, qui ei familiarit̄ at̄stebant, tam continua illius ad Deum su-
spira. Adeo orationi intentus erat, ut etiam dormiens creberrimē submurmuraret:
Amen,

Cap. 6.
Oblatus
sancti uiri
miram mo-
destiam &
prudēciam.

Cap. 6.
Præficiunt
Carthusiæ
Vuidamie
enī in An-
glicā.
Luc. 21.
2. Cor. 6.

Rex Angli-
eius explo-
rat pruden-
tiam.

Cap. 7.

Quidam pu-
er cum per
Mariā Dei
genitricem
liberatum.

Multi Car-
thusiensium
amplectun-
tur institu-
tum.

Nota rē ad-
miratione
dignam.

Cap. 8.

TRIVS
9000
10000
RVIII
5

Mira eius
orandi affi-
ditas.
In refecto-
rio vt segef-
ferit.

Sacri codi-
ces mona-
chis quàm
necessarij.

Amen, amen. Et præter hanc nulla vox alia vnquam audita est ab eo dormiente, licet istam innumeris vicibus repeteret, tanquam præmissæ orationis clausulam & conclusionem. Diebus festiuis refectorium ingressus, prout ipse cæteros docuit, oculos in mensa, manus in scutella, aures ad librum, cor ad Deum semper habebat. Si solus in cella ederet, liber expansus ante oculos eius semper fuit. Non segnem operam sacris impèdebat codicibus, quos religiosi quibusque necessariis, & maximè vitam ducentibus solitariam, dicere solebat. His enim pro delicijs & diuitijs tempore tranquillo, his bellico in præcinctu pro telis & armis, his in fame pro alimonia, his in languore pro medela monachis vtendum esse memorabat. Proximorum grauamen, plus quàm proprium vitabat detrimentum: nec sibi dona recipienda putauit, quæ essent ab alijs extorta. Rex sæpè dictus sacra biblia magni precij à quodam monasterio petijt, volens ea Priori Vuitamie indigentibusque fratribus eius dono dare, vt sic vnus abundantia, alterius inopiam suppleret. Sed postquam res Hugoni innotuit perquendam illius loci monachum, ilicò respondit: Itane dominus Rex ecclesiam vestram fraudauit ad eò necessario labore vestro, vt nos tali occasione ditaret? Rogamus obnixè, vt nostræ ignoscatis humilitati, quòd causa nostra, nobis ignoratibus, defectum vestri codicis sustinuitis: quem si recipere vos non vultis, ego illum ei restitutam, qui huc illum apportandum curauit. Si autem cum receperitis, id illi per nos haudquaquam innotescet. Ea re non mediocriter ædificati sunt fratres illi, fuitque magnæ inter illos charitatis exordium.

Cap. 9.

Appropinquante autem tempore, quo vir sanctus nutu diuino ad altiora erat promouendus, contigit, canonicos Ecclesiæ Lincolnienfis ad Regis palatium pro pallo-
ris electione vnanimiter venire. Vacauerat enim sedes illa annos ferè decem & octo. Annuente igitur Rege, & consentiente etiam Metropolitano, electionem ibidem celebrauerunt. Conuenientibus tandem iuxta Dei voluntatem in Priorem Vuitamie, Rex magno repletur gaudio: mittensque nuncios, ei salutem dicit plurimam.

Eligitur Epi-
scopus Lin-
colnienfis.

Multis mo-
dis conatur
reijcere Epi-
scopatum.

Sed & Metropolitanus, missa confirmatione cum mandato, hortatur eum onus subire. Memor autem Hugo difficultatis negocij, quod ipsi imminerebat, multipliciter periculum impendens cum honore oblato euadere nitebatur. Afferbat nanque huiusmodi electionem inualidam, tum propter Regis & Archiepiscopi fauorem, tum propter loci importunitatem, tum ob suæ personæ indignitatem, maximè vero, quòd absque permisso Prioris Carthusiæ ipsi minimè consentire liceret. His dictis, nuncios cum benedictione remisit, admonens vt melius deliberare, & in virum magis idoneum sua vota conferre studerent. Sperabat enim, his difficultatibus fractos illos, mox à proposito cessaturos. Vtinam attenderent iam, qui tantoperè Episcopatum desiderant, qui ad dignitatum culmina tot deuijs callium anfractibus aspirant, quoniam virtutum genere, quibus morum diuitijs, quibus meritorum ornamentis virum hunc antecedant. Iste & seipsum à vulneribus immunem conferuare, & aliena vulnera curare tam perfectè edoctus, pabuloque doctrine salutaris copiosè refectus, intimo cordis affectu tam studiosè sublimitatem refugit: & isti impudentes, omnibus penè bonis vacui, cathedram non verentur ascendere. Horrendum malum, & quo penè omnis status Ecclesiasticus euertatur. Sed quia honor fugientem sequitur, magis illi excusatione viri sancti inflammati sunt. Denuò in Ecclesia Lincolnienfis conuenientes, concorditer illum eligunt, & nè nursum ordinis sui alleger impedimentum, præstantes mittunt nuncios ad Carthusiam, qui licentiam cum mandato reportarunt. Quid plura? Non sine grandi labore omnibus, quæ ad rem pertinerent, probè comparatis atque confectis, trahitur, rapitur, & Episcopus veli nolite consecratur. Cùm autem è domo Vuitamie equitaret, nullam prorsus ostentationem admisit. Pelles etiam, vt verus Christi pauper, & vestimenta monastica, secum ipse vehibat: nec ioco, nec seridè permoueri poterat, vt aliquis ministrorum ea ferret. Valdè nanque cauebat, nè ante sublimioris gradus consensum, quicquam de pristina obseruationis vsu vel omitteret, vel mutaret. Rex præter eà cùm vidisset desiderium suum impletum, gaudio gestiens infinito, dona ei pro regia magnificentia obtulit plurima.

In ambitio-
fos exhorta-
tio.

Rursus eli-
gitur.

Cogitur cõ-
sentire.

Vide humi-
litem.

Cap. 10.

Nota de cy-
gno rara sa-
ne.

Fertur miri quiddam in diocesi Lincolnienfis tunc accidisse. Nam cygnus quidam non paulò maior cæteris, & nunquam antea ibi visus, ad castrum quoddam aduolauit, eo videlicet die, quo vir sanctus Lincolniam primùm intrauerat. Hic omnes alios cygnos, quos illic reperit plurimos, intra paucos dies occidit, vno tantum foeminae sexu

sexus referuato, magis solatij, quàm prolis propagandæ causa. Familiarem se nulli exhibebat, nisi soli Episcopo: de cuius manu, cum primùm venisset illuc, statim miccas accepit. Caput etiam cum collo longo in eius manicam satis amplam, quasi in aquam immergit: die noctuque apud eum mansit, diligenter eum custodiens & dequam immergit: die noctuque apud eum mansit, diligenter eum custodiens & de-

Sancti mor-
tem habent
in desiderio
& vitam in
patientia.

Cap. II.

Sucepto itaque præfulatu, prima cura & sollicitudo ei fuit, ut viros sapientia & scientia instructos, atque in timore Dei probatissimos, suo lateri adhiberet. Horum consilio & auxilio fretus, pastorale munus perquam strenuè executus est. Homines quieti & pudici spiritus impensius amabat, nec alios suo gregi sciens & prudens præficere voluit, quantalibet industria aut literatura prærogatiua pollerent. Videns autem tyrannidem forestariorum, ait: Rectè quidem forestarij dicti sunt isti, quia foris stabunt extra regnum Dei. Usque ad eò certè illorum iniusta erat potestas, ut nemo Rege inferior, eorum posset vim & importunitatem illatus euadere. Contra hos primum eibellum fuit. Nam cum more solito contra ecclesiæ libertatem in subditos ipsius debacchari cœpissent, mox summum Regis forestarium excommunicauit. Quod ubi Rex comperit, magnam animo concepit indignationem. Contigit tunc in ecclesia Lincolniensi beneficium, ut vocant, siue Præbendam vacare: pro qua studiosè Rex, dissimulata ira, precabatur, ut vni ex feruis eius illam conferret. Fuit hoc exquisitum ranni idem forestariorum, ait: Rectè quidem forestarij dicti sunt isti, quia foris stabunt extra regnum Dei. Usque ad eò certè illorum iniusta erat potestas, ut nemo Rege inferior, eorum posset vim & importunitatem illatus euadere. Contra hos primum eibellum fuit. Nam cum more solito contra ecclesiæ libertatem in subditos ipsius debacchari cœpissent, mox summum Regis forestarium excommunicauit. Quod ubi Rex comperit, magnam animo concepit indignationem. Contigit tunc in ecclesia Lincolniensi beneficium, ut vocant, siue Præbendam vacare: pro qua studiosè Rex, dissimulata ira, precabatur, ut vni ex feruis eius illam conferret. Fuit hoc exquisitum

Forestariorum
seu
tyrannis.

Constantia
& magnanimitas
sancti
viri.

Rex placatur
auditis
rationibus
sancti viri.

Prou. 28.

Cap. 12.

Studiosissimus
est pacis.

& discor-

TRIVS
9000
10000
RVIII
5

& discordias inter fratres seminatum admonebat. Consulente quoque eum Archiepiscopo Cantuariensi de structura ecclesie beati Stephani, num scilicet eam fundare deberet loco illo, quem sancte memorie decessor eius Thomas illi deputarat, aut certe suaderet opus penitus intermittendum, contradicentibus ipsi vehementer monachis ecclesie cathedralis, & asserentibus fundationem illam in eorum preiudicium attentari, Hugo respondit: Si inter te, domine Archiepiscopo, & collegium tuum preteritu huius fundationis aliquod schisma suboriri contingat, iam disciplina vigor illic dissoluetur & emarcescet, pariterque minuetur ordinis censura. Hinc quanta successura sint animarum pericula, nullus estimare poterit. Oportet te preteream nunquam non summi Pontificis, Romanae Curiae, regis Angliae, & aliorum principum motus animosque vereri. Satis tibi sit, cum sancto martyre idem propositum habuisse. Sed non acquieuit sano consilio: immo vero totam illam structuram quantum primum absoluit. Sed nec vnum quidem verbum ex ijs, quae locutus erat vir Dei, in terram cecidit. Nam cum magno rubore & damno Archiepiscopi, totum aedificium iussu Romani Pontificis penitus eversum est. Successori quoque in opus summo gestienti, vir sanctus praedixit id, quod rerum finis edocuit. Monebat indifferenter quoslibet praelatos, ut unitatis & concordiae vinculum cum suis subditis inuolabiliter conferuarent, suimet illis exemplum proponens: Noui, inquit, me cum filiis meis bonum pacis & unitatis tenacius obseruare, & neque Regem, neque quemlibet mortalem mihi timendum existimo: sed neque internam peccatoris perdo securitatem, quae sempiternam nobis tranquillitatem conciliat. Nec ideo a dominis meis (sic enim canonicos suos appellabat) quies mihi ista defertur, totius ignara dissidij, quod d lenem me sentiant & mansuetum, cum sim reuera pipere asperior atque mordacior, ita re eorum praesidens capitulo, ex re leuissima non raro exandescam: sed facium de necessitate virtutem, scientes talem se oportere sustinere, qualem sua sponte elegerunt. Gratias ago illis, nunquam vel in vno sermone mihi resisterunt, ex quo primum inter eos residere coepi. Eredientibus autem vniuersis, finito capitulo, nullus de nostra sibi estimat dilectione diffidendum, nec puto me a quouis eorum non amari.

Consilium
dat Archiepiscopo.

Archiepiscopus dat
penas te-
meritatis
suae.

Quantum ei
detulerint
Canonici.

Cap. 13.

Secularibus Angelicae illius, Carthusiae scilicet, vitae statum laudantibus, & de sua mundanae vitae impedimentis conquerentibus, quos tamen nec velle, nec posse sciret ad perfectiora viuendi instituta transire, huiusmodi adhibebat institutionem. Non solum inquit, monachi, sed nec eremita tantum atque solitarij regnum Dei consequuntur. Denique cum vnumquenque iudicabit Dominus, nequaquam id exoptabit, quod eremita non fuerit, aut monachus: sed hoc potius exprobrabit, quod d minimè fuerit germanè ac probè Christianus. Nam tria quidem illic a quolibet exiguntur Christiano: ex quibus si vel vnum illi defuerit, nomen Christianum prodesse ei non poterit. Nocebit potius nomen sine re, quando detestabilior est falsitas in veritatis professione. Exigit autem vis & veritas beati nominis huius, ut indefinenter teneatur charitas in corde, veritas in ore, castitas in corpore non fallaciter Christiani. Feminis quoque sententia memorabili & planè mellita, in sermone familiari dicere consuevit, ut eas ad feruentius diligendum conditorem prouocaret: Satis, inquit, a foemineo sexu Deus omnipotens diligi promeruit, cum nasci de foemina dignatus est. Praclarum sane & eximium hoc ipsi sexui illi priuilegium contulit. Nam cum viro concessum non sit, ut vel dicatur, vel sit pater Dei: hoc tamen praestitum est foeminae, ut sit parens Dei. Porro etiam permultos peccatores, & in ijs desperatos quosdam, orationum suarum merito ac pia exhortatione, ad viam salutis reuocauit. Vnde satis apparet, quanta in eo exhortationis quotidiana ad populum gratia extiterit.

Cap. 14.

In mensa vir sanctus hilaris & iucundus fuit, sed non sine grauitate & modestia: suosque ad idem hortabatur, ita dicens: Laeti sumus secundum faciem sanctorum. Si quando musici, aut alij mundana solatia afferentes, quauis occasione intercesserint, tum vel maximè grauitati studebat, nè peregrina consolatio animum eius ab aeternorum contemplatione auocaret. Itaque pro aedificatione aliorum dicere solebat: Ego huius mundi gaudia nunquam attigi, iocos nunquam didici, nunquam sciuimus. A carnis esu semper abstinuit: piscibus crebro vescabatur: vini usum moderatum non respuit. Et quia, experientia docente, sentiebat exercitium Episcopalis officij magni esse laboris, de victus parsimonia non nihil remittere visus est. Dolores illorum acerrimos crebro patiebatur, qui magnum ei in executione officij afferebant impedimentum. Affuit nihilominus ei gratia singularis fortitudinis, & instar miraculi erat videre

Cruciatum
dolore illo-
rum.

videre in dedicandis ecclesijs, in sacris conferendis ordinibus, atque in ceteris officijs ecclesiasticis vires omnium in seruiendum illum vincere ac superare. Ad ista surgebat nonnunquam ante lucem, & vsque ad profundas sequentis noctis tenebras ieiunus permanebat. Neminem ad sacra sinebat officia ministrare, qui ieiunium quacunque occasione fregisset. Quamplurimi etiam per benedictionem eius sanitatem sunt adepti. Infantibus & paruulis lenem & affabilem se praebeuit: sed cum intelligentiae annos attingerent, ab illa familiaritate arcebat eos, ne infollescerent. Non raro visi sunt infantes supra naturam facultatem extensis brachiolis ei adiacari. Infirmis & afflictis humanissime subueniebat, praecipue vero leprosis, quos cum magno cordis osculabatur affectu, singulis humilime se inclinans, dato etiam subsidio tam corporali, quam spiritali. Contigit aliquando, Vuilhelmum Cancellarium Lincolniensem tantam in eo humilitatis gratiam cum admiratione aduertere: sed statim dubitare coepit, num qua mentem eius elatio attingisset. Quod cum experiri vellet, dixit ei: Domine, S. Martinus leprosum osculando sanauit: tu leprosus, quos oscularis, non sanas. Cui Episcopus incunctanter respondit: Osculum Martini, carnem leprosi sanauit: osculum vero leprosi, animam meam sanat. Tredecim pauperibus, cum tor haberi potuissent, pedes secretius lauare solebat. Cum uero operum misericordiae adeo in eo excreuit, ut vir miserationum merito diceretur.

Affectus eius erga aegros & afflictos.

De singulari eius cura & sollicitudine erga sepulturam mortuorum, id est comperitissimum, tam in nouo quam veteri testamento vix quenquam reperit illi parem in hoc studio & officio humanitatis. Quid multa? Si plures reperisset, plures sepelisset. Spreuit Regum praelatorumque conuiuia: nec corpori pepercit, nec vitam, quandiu funus aliquod non sepultum didicit. Quandoque famuli Regis ad eum venientes, Dominus Rex, aiebant, iam ultra horam ieiunus praestolatur: cur non venis? Quibus ille ait: Satius est terrenum Regem absque me prandere, quam mandatum aeterni Regis ab humilitate mea negligi. Meus cibus est, ut faciam voluntatem patris mei, qui in caelis est. Cum aliquando puridissimum cadaver cuiusdam ebriosi sepeliret, & cuncti, qui aderant, nares obstrueret, propiusque accedere formidaret, solus Episcopus quasi nihil illic grauius oleret, familiarissimè tractabat corpus horridum & nigerrimum, donec sepulturae illud commedaret. Timens postea alios, ne quem forte morbum ex illo foetore contraxisset, sciscitabatur num quid mali sentiret. Respondente eo, nil ibi in suaue odoratu, aut triste se sentire, & eos errare omnino putaret, mirati sunt omnes, benedicentes Deum in seruisio. Cum audisset aliquando quendam e persecutoribus eius defunctum, statim praeparauit se, ut illud pergeret, hominemque sepeliret. Occurrentibus vero famulis & discipulis, certissimè coparatas esse insidias iuxta viam. Tum demum, inquit ille, iuste excusabimur, si pedes copedibus costringantur, & incedendi facultas erepta sit. Quo dicto, relicta alijs, cum duobus tantum eo se contulit, ac funus honorifice curauit.

Cap. 17. Erga mortuos sepelendos.

Sententia memorabilis.

Non sentit terribilium odorem horridum cadaueris.

Magna erga subditos humanitate & beneuolentia afficiebatur, adeo ut nec ipse onus aliquod eis imponeret, nec ab alijs imponi pateretur. Archidiaconos suos, ceterosque praelatos seuerè compescuit, ne à delinquentibus multam extorquerent pecuniariam, quod munera excacant oculos sapientum, & iudicia peruertant iustorum. Dicentibus e contrario illis, plus terrere impios pecuniae dispendium, quam excommunicationis probum, respondit: Vestra hoc potius negligentiae ascribendum est, qui remissiores estis in castigandis vitijs, & seueriores in extorquendis pecunijs: nec tam studiosè curatis, ut illi iniunctam compleant satisfactionem, quam ut vobis promissos dependant nummos. Rursum illis interdum pro se allegantibus, sanctissimum Archiepiscopum & martyrem Thomam eiusmodi multas peccatoribus irrogasse, respondit: Credite mihi, non idcirco sanctus fuit. Alia cum virtutum merita sanctum exhibuerunt, alio meruit nomine martyrij palmam. Valde enim pastor bonus metuere ouibus suis, quibus crebro eiusmodi diuitum colludicere illud. Consuetudines etiam exactionum, sub iustitiae praetextu simulatè introductas, penitus aboleuit. Decessores namque, illius, ut occasionem haberent à populo pecuniam exigendi, pactum cum Rege fecerant, ut singulis annis pallium quoddam ei darent, ea tamen conditione, ut nummos ad eam rem necessarios à vulgo ipsi extorquerent. Si quid autem superesset, hoc quasi pro labore suo priuatis vibus seruarent. Iam annos multos facinus hoc tantum non pro lege habitum erat. Quid faciet vir religiosus, & Deum timens, videns iniquitatè in ciuitate? Num

Cap. 16.

Deut. 16. Non vult subditos grauari multa pecuniaria, alijve exactionibus.

TR IUS
9
10
RV III
5

Exactiones
simularis
abolent.

extorquebit à populo precium sudoris & sanguinis, vt vestem Regi tribuat, & reliqua sibi vsurper: Quid faciet? Forè dissimulabit: forè dicit: Faciat hoc alius, nè illud ego fecisse videar. Minimè. Nò cum hoc docuit Carthusiana soliditas. Sed fortasse manus suas excutiet ab omni munere, & Regi pallium vnà cum pecunijs tradet? Id verò si faciat, non pastor, sed mercenarius erit. Sed quid fecit pastor bonus, pastor verus, amator iustitiae? Deditne cornu peccatori? Absit. Si vel vnã exactionem simulati iuris admisisset, inimicus de vnico triumpho gloriari potuisset. At nullam prorsus admisit: quinimmò nocte diuque, non sine periculo corporis & totius substantiae suae, Regi, Archiepiscopo, ceterisque potentibus se opposuit. Fidei pastor, qui animam suam toties posuit pro ouibus suis. O si omni ex parte liberis columnis Ecclesia Dei fulciretur.

Cap. 17.

Commiseratione magna prosequabatur peccatores, poenitentiam amplecti volentes, nec aequanimiter ferre potuit, si quis extremo supplicio afficiendis insultaret. Cum aliquandò esset in itinere, obuiam habuit turbam magnam hominum, ferrem quendam ducentium ad patibulum. Intelligens autem fur ille, quod Episcopus esset, petiuit vt pro benedictione consequeda propius adduceretur. Adductus verò, traxit ductores suos violentia, qua potuit, donè frenum Episcopi manibus contingeret. Tum verò obsecrauit eum, vt pro solita clemètia in tam extrema necessitate ipsi succurreret, & à morte imminente liberaret. Pauescente Episcopo, & mirante quid sibi clamor iste, populiq; tumultus vellent, responsum est, eum ad suspendium trahi. Commotus vir pius ad misericordiam, dixit: Soluite eum, & nolite abire. Vbi enim Episcopus cum fidelium populo congregatus est, ibi est ecclesia: nec minor immunitas debetur lapidibus viuus, quam mortuis. Quo audito, libere eum abire permisit, protestantes nihilominus contra Episcopum, Regis iudicium ab ipso impediri. Faciebant autem hoc, nò ex inuidia aliqua, sed propter timorem Regis ac satellitum eius, nè tanquam prauaricatores punirentur.

Cap. 18.

Videns Richardus Rex constantiam viri Dei, & quod paratus esset mori potius, quam ipsi contra iustitiam vlla in re còsentire: proceres misit, vt omnia bona Episcopi confiscarent. Venientes illi ad fines diocesis eius, tanto terrore còcussi sunt, vt contingere qui equam ex ijs, quae illius vel Ecclesiae eius essent, nemo illorum ausus esset. Richardus successit Henrico, sed non pari honore virum sanctum profectus est. Creditur Henricus Rex, qui illum semper dilexit, & eius consilio cum ceteris faciebat, benè directus à Domino: Richardus autem, qui ei crebrò molestus fuerat, damna, pericula, bella plurima perpeffus est, & tandè in conflictu iaculo percussus, miserabili fine, cum iam paucos regnasset annos, è vita decessit. Ferrur tamen idem Richardus in praesentia sancti Episcopi nunquam durus & asper fuisse. Cuius aliquandò idem Rex còtra Regem Franciae extra fines regni sui acriter dimicauit, & militiam pecuniam multam erogasset, Archiepiscopum in patriam remisit cum mandato, vt Episcopis & Praelatis in vnum conuocatis indicaret se pecunia habere opus, cupereque ab illis adiuuari. Sed vir sanctus accuratius rem ipsam examinans, cum reperisset, pauperulam plebem hac ratione grauari, respondit: Etiam si omnes Regi consenseritis, at ego tamen nequaquam illò consentiam. Vnus etiam ex Episcopis, auditis rationibus, quas beatus Hugo copiose còtra illam exactionem afferebat, ei adhaesit. Grauius hoc Archiepiscopus accepit, & gradu concito ad Regem abiit, multa ei de sancto Episcopo conquesturus. Audiens Rex, solum Lincolniensem suum retardasse conatum, & alium etiam Episcopum in suam sententiam pertraxisse, praeter ira insanicens, cuidam amico suo dixit: Sicut tu meam dilecti salutem, ita ego tibi praecipio, vt Hugonem cum adhaerete ei Episcopo penitentiam extirpare festines. Eiectus est ergò alter ille, & omnia, quae possidebat, sicut Regi addicta sunt, ipso per aliquot dies, à sede propria & regno exulante. Et certè vix tandem, amicorum adiutus auxilio, ad pedes Regis peruenit, clemètiã cum lacrymis implorans, promittensque se deinceps Regi nunquam contradicturum. Sed iustus tanquam leo confidens, absque terrore erit: vtpotè qui in deserto Carthusianae celsitudinis nò visus est mollibus vestiri, nec quasi arundo vento mundani temporis aut fauoris agitari. Reuera nò est inuentus similis illi, qui conseruaret legem excelsi. Appropinquantes enim milites, vt Lincolniensem Episcopum eadem ratione vexarent, nò refugam mercenarium, sed strenuum pastorem repererunt. Nantequam manum ad praedandum extendissent, iussit omnes in vicinis parochiis

Richardus Rex crebrò ei est molestus.

Nò vult còsentire Regi in subditorum detrimentum.

Prou. 28.

antequam manum ad praedandum extendissent, iussit omnes in vicinis parochiis

ST

pulsatis campanis excommunicatos denunciari. Videntes ergo illi solita magna-
nimitate virum sanctum stare pro ouibus suis, nutu diuino territi, discesserunt in-
anes. Valdè enim timebant, nè in satanè potestatem traderentur, mortequè repro-
ba à diabolo praefocati perirent, sicuti pluribus iam euenerat, quos sanctus Episco-
pus percusserat anathemate.

Verùm perpendens vir Dei iniquè delatum se esse apud Regem, metuensque nè
ea causa gregi suo peiora acciderent, animam suam posuit in manibus suis, celeri-
terque adiuit Regem in longinquis tum constitutum. Cùm autem appropinquâs-
set aulae, quidam boni viri occurrerunt ei, rogantes vt quamprimùm sese subduce-
ret, nec vultui Regis praesentaret, verentes, nè, sicut in diebus sancti Thomæ, vitio
diuina in totum regnum se effunderet, si tantus vir absque causa trucidaretur. Sed
penitens non acquieuit: quin immò vni ex illis viro bono singularique amico, qui
selequestrum idoneum fore sponndit, si vel parùm expectare dignaretur, sic fer-
tur respondisse: Itane mihi parcam, vt te haeresque tuos in discrimen cõijciam?
Et quid tam gratum atque opatum æmulis nostris esse poterit, quàm vt te quoque
dissentientem asserant, si pro me locutus fueris? Quo dicto, statim in aulam ingre-
ditur. Cumq; comperisset Regem in facello Missam audire, protinus pergit illuc,
rectaque ad Regem se conferens, propiusque ad eum accedens, constanter ei dicit:
Da mihi osculũ. Cui Rex: Non meruisti, inquit. At ille: Immò verò merui, ait: nam
via longa veni ad te. Osculum mihi debes: & fortiter trahes cum per chlamydem,
debitum exoritur. Subridens Rex, inclinauit se, & osculo eum impertijt. Cumque
omnes Episcopi ceterique circumstantes Hugonem de Rege triumphatè cerne-
rent, praestupore non erat vltra in eis spiritus. Videns denique Rex cõstantiam vi-
ri, & quòd spero loco Episcopis assignato, iuxta altare humiliter se submisisset, vt
immortalem Regem liberius adoraret: tum etiam quòd minas vniuersaque peri-
cula pro nihilo duceret, eum ex animo venerari cõepit. Pacis etiam symbolum sibi
oblatum, primùm Lincolniensi Episcopo perferri iussit. Propter hunc honorem
sancto viro delatum, Dominus ei insignem victoriam paulopost meritis eius cre-
ditur contulisse. Finita verò Missa, Hugo retrò altare duxit Regem, vt eum maiore
libertate reprehenderet. Cumq; federent pariter, his blandimentis eum aggressus
est: Dic quomodo se habeat conscientia tua. Parochia nostra es, & tremendo iudi-
ci pro te rationem reddituri sumus. Cui Rex: Satis, ait, benè mihi conscius sum, nisi
quòd inuidia quotidie torquet eor cõtra hostes regni mei. At Hugo rursùm cum ob-
iurgatione: Et quid est, inquit, quod audio? An nõ quotidie pauperes opprimis, in-
nocentes affligis, exactiones graues imponere non formidas? Insuper & fidem tor-
te violasse fama clamitat. Num isthac parua tibi videntur? Ad hanc vocem Episco-
pi, immò spiritus Dei, qui loquebatur in eo, territus est Rex intantum, vt nec semel
mutare ausus fuerit contra eum. Cumque de his & alijs multis prolixè obiurgasset
eum, de quibusdam humiliter ille se excusauit: de alijs veniam postulans, emenda-
tionem promissit. Reddente etiam Episcopo legitimam rationem coram Rege &
omni frequentia, quòd cùm pastor esset, in grauamen ouium suarum consentire
neuiquam debuerit, Rex libenter accepit, simul Deo gratias agens, si ab vltiori
reprehensione cessaret. Tandem vir Dei Regi valedixit, & imperterritus ad propria
remeari cõepit. Eo autem abeunte, Rex cõuertens se ad suos: Si omnes, inquit, Epi-
scopi tales essent, nihil aduersum eos possent, siue Reges, siue principes. Dicitus est
propterea vir sanctus Regum malleus, quòd perpetuò de ipsis triumpharet.

Fuit verò non minùs zelosus, contra quoslibet alios pauperum oppressores, Ec-
clesiasticæque libertatis violatores, quos indiscriminatim absq; vlla personarum
acceptioe arguebat, admonebat, & si contumaces persisterent, etiam excommu-
nicationis sententia feriebat. Verè ad nihilum deductus erat in cõspectu eius ma-
lignus, timentes autem Dominum, quantumcunquè exiles essent, tota deuotione
glorificauit. Eiusdem zeli fuit pater eius, itemque duo fratres: qui strenui erant mi-
lites, & in primis iustitia tenaces. Sapiùs ei scripserunt, & cùm praesentes essent, ver-
bis praelarè hortabatur eum, nè in falsorum fratrum, seu crudelium dominorum
persecutionibus animo lassaretur. Asserebant etiam, malle se natum illum nõ fuisse,
quàm contra natales ingenuos oppressoribus libertatis Ecclesiasticæ vel ad mo-
mentum degeneri animo cedere. Tota virtute sanctus Episcopus id executus est,
nec in prauiudicium Ecclesiæ suæ quicquam fieri permisit. Hortantibus quandoquè,
Oo 2 amicis

Vide cõsta-
tiam & ma-
gnanimita-
tem sancti
viri.

Cap. 19.

Rara sanè
& admiran-
da animi
virtus & for-
titudò.

Vir sanctus
Regem ob-
iurgat.

Regum mal-
leus S. Hu-
go Episco-
pus.
Cap. 20.

Zelus eius
aduersus li-
bertatis Ec-
clesiasticæ
violatores.
Psal. 14.

TRIVS
G O B E R
M O B E R
RVIII
5

Vide q̄ con-
stiter liber-
tate Ecclesi-
asticam de-
fenderit.

Contemnit
sape morte
interitam.

Obiurgat
sibi morte
intentates.

Cap. 21.

Ingens eius
in Dominu
fiducia.

Cap. 22.

Preces ho-
rarias sem-
per absoluit
satis horis.

Contemnit
pericula, dū
vult Deo
satisfacere.

amicis, ut maioris periculi vitandi causa, in quadam re parui momenti Regi contra ius Ecclesie sue consentiret, sic fertur dixisse: Absit, ut persona laica, cuiuscumque etiam dignitatis & eminentie, privilegium Ecclesiasticæ libertatis infringat. Mihi verò non cōtingat, ut timore potestatis alicuius, aut formidine difficultatis quantæcunque, ius Ecclesie dominæ meæ S. Mariæ, quantum in me est, deperire sinam. Cū enim sit satis pudendum, dignitates & libertates sanctæ Ecclesie non augere, quemadmodum olim nostri fecere maiores: quàm est turpe & probrosum, si ex inertia pastoris à sua integritate decidat, quæ per strenuum dispensatorem augmentari, & in melius prouehi debuerunt? Inter micantes gladios, nudo capite sapius stetit imperterritus, & nec ad momentum ab obiurgationibus cessauit, vbiunque res postulare videretur, pro iustitiæ defensione. Aliquando in mensa, quandoque in ecclesia, sola fidei constantia fregit & superauit tyrānos. A suis etiam derelictus, solus perstitit tam Lincolnia, quàm in Hollandia Anglicana, atq; Nortmania, cedens labijs præuaricatorum. Cūq; gladios vibrasset in caput eius, & tantam in eo viderent fidutiam, confusi abiērunt, nil contra manum omnipotentis facere valentes. Quosdam ad minas interdum procaciter erumpentes, sic voce terrificā nō destitit obiurgare: Quid, inquit, vestris viribus vel armis contra manum omnipotentis posse vos confiditis, quādō nobis etiam indignis & infirmis hæc manus ad eō potentia contulit arma, ut eis nulla humana possit æquiparari? Loricas vestras iaculis nostra penetrant: enses vestros non formido. Nostri verò ensibus nec cassides vestrae, nec thoraces resistere valent. Vos carnem, Deo permittete, caditis: sed animi prorsus non attingitis. Gladius verò noster & corpus perimit, & morti, non momentanea, sed æterna, eorum, quos percellit, animas addicit. In omnibus hæc tum persecutionibus periculosis, tum arduis negocijs tanta fuit animi libertate & securitate, ut nec somnus interrumperetur, cū tamen alij omnes vsque ad eō timore sæpè agerentur, ut somnus ab oculis eorum recederet, itemque consiliū omne.

Multum erat intentus ijs, quæ ad Dei gloriam pertinerent, eoque in cunctis à Domino dirigebatur. Hoc verò præcipuum eius studium fuit, ut sanctorū monachorum & Episcoporum vitas diligenter perlegeret, eisq; pro viribus scie conformaret. Quamobrè etiam vita eius, absoluta quædā norma fuit, siue speculum omnium benè volentium monachorum & Episcoporum. Experientia nanque edoctus fuerat, quanto accuratius diuina curaret, tanto rerum temporalium sue cessus, disponente Domino, facilius prouenire. Tanta autem fiducia illi semper inerat erga Dominum, ut non parum se peccasse fateretur, si vel tenuiter eas ob res formidasset, propter quæ strepidare & angere solet humana infirmitas. Nocte quadam cū graues curæ & sollicitudines præter morem animum eius distrahent & infestarent, easque præ tumultu earum & importunitate excutere non valeret, admodum cœpit animo perturbari. Sed ilicò ad se reuertens, pectus percussit, grauiter ingemiscit, primo manè confessarium accersit, valde se peccasse pronunciat, quod non ita, ut decet hominem Christianum, omnem curam suam iactasset in Dominum, sed perindè ac si proprijs adinventionibus fidendum ipsi foret, disseruari & angere inaniter cœpisset. Reuera tamen in tam periculoso tum erat itinere, ut si precibus canuisset, mirum videri non debuerit. Compertum est postea, illa eadem nocte mortuum fuisse Richardum Regem. Nec mysterio vacauit vir sancti turbatio tam insolita, tam vehemens.

Preces canonicas statuto persoluebat tempore, nec induci poterat, ut aut precueniret illud, aut differret. Itaq; in magnis etiam tractatibus, sicut quidam ad consultandum siue deliberandum egredi solent, sic ipse immortalis regi debitum laudis oblaturus, simulatque venisset hora, mox exire solebat. Nihil diuino officio anteponendum Carthusiano more vir fidelis didicerat, quod etiam vsque in finem exactè seruauit. Contigit, illum aliquandò cum Prælati quibusdam & clericis per loca infesta equitare. Consultantibus ergò illis, quo pacto imminens periculum euaderent, omnium hæc vna sententia fuit, ut ante lucem surgerent, & iter suspectum in tenebris conficerent. Surgunt manè, vrgent Episcopum, aiunt non curandum, nè à prædonibus capiatur. Quibus ille: Et quò ibimus, inquit, Matutinis precibus nondum absolutis? Respondent illi: Postea dicemus illas: iam properandum, nè propter moram capiamur. Tum Episcopus: Qui capit, ait, capiat: & qui timet, timeat. Ego hinc non exibo, donè solito more preces matutinas persoluero.

Mira

Mira res. Solus Episcopus postquam laudes Deo tractum admodum obtulit, licet cum suis per eandem viam equitaret, nil mali passus est. Alij autem, quia prudenter se facere arbitrabantur, nec consilio sancti viri parere volebant, in periculum, quod cauere moliebantur, inciderunt. Quam vero monasticum spiritum vir sanctus habere moliebantur, inciderunt. Quam vero monasticum spiritum vir sanctus habere moliebantur, inciderunt. Quam vero monasticum spiritum vir sanctus habere moliebantur, inciderunt.

Observa qd sit animus eius vbiq; Deo intentus.

Cap. 23.

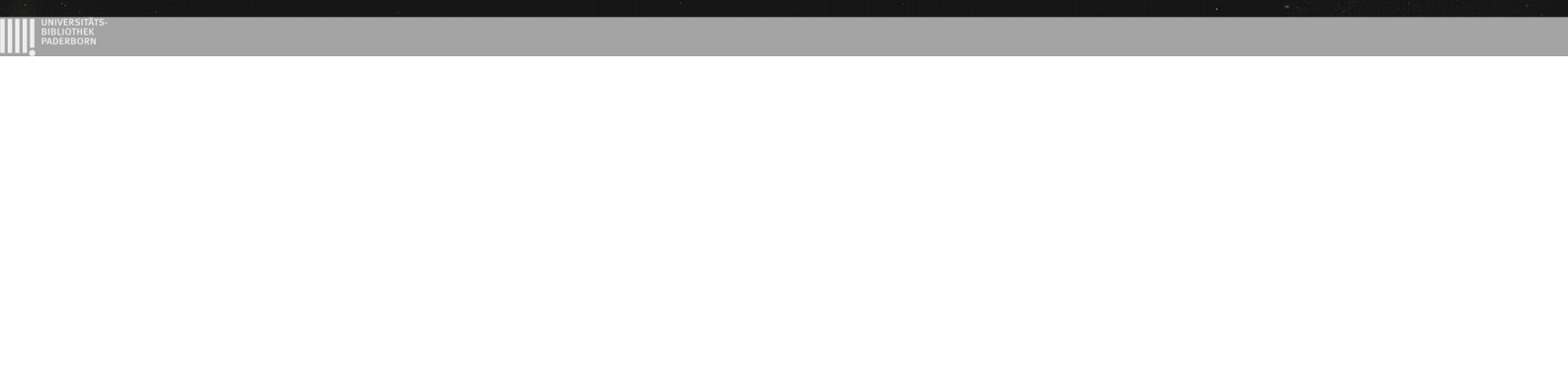
Quotannis redit ad Carthusia Vuitamiae.

Admiranda in eo equi & iniqui cogitatio.

Terribiliter punit Deus ab illo excommunicatos.

Singulis annis, vt minimum semel aestiuis vacationibus, ad monasterium suum Vuitamiae se conferre solebat. Ibi vero tanquam in messe fertili, menti suae de spiritualibus prouidit frugibus, quas vberim illic ipse secuerat. Erant tum illic viri valde spectabiles, in vita strenui, in contemplatione sublimes: ijque blandimenta ei nulla, tanquam vltra alios Episcopos aliquid haberet sanctitatis, apponebant, sed potius admonebant vt videret quantum adhuc abesset a conuersatione parum antiquorum. Tanta autem humilitate in omnibus se illis conformabat, vt praeter solum anulum nil gestaret, vnde, quod esset Episcopus, posset animaduerti. Quam vero grata illi fuerit solitudo Carthusiana, vel inde perpedit potest, quod summo studio in id incubuit, vt posset se Episcopatu abdicare. A singulis enim Romanis Pontificibus, qui eius tempore Ecclesiae praesuerunt, id humilime petijt, sed non obtinuit: immo vero tanquam bene dignus, coactus ab illis est suo munere perfungi. Nuncios etiam & fautores huius rei durius illi obiurgantes, cum minis remiserunt, veraruntq; ne deinceps huiusmodi literas ad Apostolicam sedem adferrent. Grauiora quoque totius prouinciae negocia ei expedienda delegarunt. Singularem namque a Domino gratiam acceperat iustum ab iniusto discernendi, ita vt peritissimi iureconsulti cum admiratione dicerent, nunquam se talem virum reperisse in docendis etiam difficilibus subtilissimisq; causis, quauis ille huiusmodi praxim nunquam didicerat. Gaudebant omnes, qui causas iustas ad eius iudicium afferbant, certi nimirum, quod nec ignauia seduci, nec muneribus aut minis corrumpi vel frangi posset. Spiritus quoque sanctus, qui hoc ei contulerat donum, sermonem illius atque sententias confirmabat sequentibus signis. Nam cum rebelles quosdam & contumaces satana tradidisset in interitum carnis, subito non commouerunt. Miles quidam propter quoddam mendacium ab Episcopo sancto reprehensus, cum admonitione eius paruipenderet, nec se emendare vellet, mox ab illo excommunicatus est. Vsurpabat namq; sibi bona quaedam, qua incitate eum vxore, quod prolem legitimam non haberet, a veris haeredibus per simulatione alienare consererat. Tremenda res. Inuasit eum diabolus nocte sequenti, extorques subito animam mendacem. Alius quidam, in eodem scelere ei succedens, cum latus & temulentus lecto exciperetur, sopori mortem socians, etiam miserè extinctus est. Forstarius quidam propter facinus plexus anathemate, viri Dei sententiam non metuens, intra paucos dies horribili morte decessit e vita. Quidam Diaconus, liuore impellente, militem quendam nequiter accusans de crimine regiae prodicionis, Hugonis sententia ob ipem emendationis percussus, cum peccatum suum non modo non vellet agnoscere, sed etiam ab Archiepiscopo absolutione impetraret, rediensq; ad virum sanctum, purgationis, vt putabat, suae chirographum secum afferret, rursum non obstante mandato, ab illo excommunicatus est. Vt autem Dominus ostenderet, vtrius sententiam approbasset, Diaconum horrendum in modum percussit, nec eum diutius viuere passus est. Adulescentula quaedam cum impudenter spueret in faciem sponsi sui, praesente sancto Episcopo, nec veniam petere vellet, a diabolo praefocata expirauit.

TRIVS
9
10
RVIII
5

438
Cap. 24.S. Hugo op-
prefforum
pijissimus
consolator.

Clericus quidam propter tyrannidem quorundam potentium ius suum, quod ei erat in quadam ecclesia, obtinere non potuit. Pecunijs quoque ac alijs rebus penè omnibus in curia Romana consumptis, iam summa egestate coepit virgeri. Audiens verò, sanctum Hugonem opprefforum consolatorem pijsimum esse, ad illum tandem venit etiam longè extra fines diœcesis suæ, & cum lachrymis eius auxilium imploravit. Motus ergo vir Dei, omnes excommunicavit, licet eius iurisdictione non tenerentur. Quid plura? Alij in amentiam versi, alij repentina morte extincti sunt: quorundam oculi cum ingenti cruciatu exciderunt, donè legitimo possessori restituta est ecclesia. Alios etiam viros septem quandoquè excommunicavit vir sanctus, quod furem à cœmeterio dolo abstraxissent, & mox sine dilatione suspendissent. Timentes verò illi, nè accideret ipsis, quod iam multis euenisse constabat, ad pedes Episcopi pariter venerunt. Sex satisfactione dura illa quidè, sed brevi, expurgati sunt: septimus, quia noluit satisfacere, absolutionis gratiam non impetrauit. Tam verò dura fuit ea satisfactio, vt etiã brumali tempore penè nudi furem à patibulo depositum, per longum iter humeris portare, atq; in eo, quod diximus, cœmeterio, vnde illum extraxerāt, tumulare compulsi sint. Res prorsus stupenda.

Nota qd ac-
ciderit ho-
mini fortu-
nato, à san-
cto viro ple-
xo anathe-
mate.

Iam septem anni transierant, & ecce redit miserabilis ille, cum lachrymis per es absolutionem: Domine, inquit, postquam sententia tua me perculit, acciderunt mihi mala multa. Gratiã Regis contabui, plurimisque aduersis casibus subiacui. Sed nè peiora his succedat, dignare (obsecro) vel serò poenitentẽ releuare. Misertus ergo vir pius tanta calamitate, quod ex fortunato & diuite ærumnosus & morbidus factus esset, clementer eum absoluit, & nè dolorẽ dolori adderet, multã ei mitiorẽ irrogauit.

Cap. 25.

Per multis
claret mi-
raculis.

Miracula per eum plurima, dum adhuc viueret, in eximie sanctitatis eius argumentum edita sunt. Claudus quidam cum cophinum, quo sanctus vir lapides conferre solebat, suis humeris imponi curãisset, statim melius habuit, breuique tonus sanatus est: vtq; gratum se declararet pro tanto beneficio, eadem sporta etiam ipse lapides ferre coepit. Ecclesiam nanque Lincolniensem vir sanctus à fundamentis extruxit nobiliter, & proprijs humeris apportans lapides, & suæ deuotioni satisfecit, & subditorum ædificationi. Cuius quidam Lincolnienfis correptus amẽtia, vix ab octo viris teneri potuit. Adductus autem ad virum Dei, mox damone fugato quasi mortuus corruit, nec antequam aqua benedicta perfunderetur, & à sancto Episcopo sanitati integre restitueretur, aliquatenus surgere potuit. Mulier quẽdã duos ei obtulit infantes languidos: qui eius percepta benedictione, statim conuulerunt. Infantulus quidam ferrum acutum manu tenens, in os more puerorũ iniecit, & deglutire coepit. Mox gutture eius sauciato, tanta sanguinis copia aliquandiu indè manauit, vt vitã pueri mater penitus desperaret. Sed patruus pueri superueniens, consolatus est eam, itã dicens: Nè turberis: certus sum enim non moriturũ infantem. In visione nanq; vir quidam sanctus mihi ostẽsus est, qui etiam breui adueniet, vt illum curet. Quod & factum est. Venit Episcopus, guttura tetigit, locumq; vulneris Cruce consignauit. Iam enim vix palpitare cernebatur. Eo verò recedente, mox puer sanguinolentum euomuit ferrum, & sanus apparuit. Quãdam foemina spiritum habens Pythonicum, tanta garrulitate eũctos oppressit, vt ei silentium nemo posset imponere. Ea cum viro sancto fuisset oblata, spiritum cum magna arguit indignatione, dicens: Agẽ iam, ò infelix, quid nõsti diuinare nobis! Ille precantiam sancti viri non sustinens, protinus aufugit. Mulier verò plenè liberata, ducens taciturna & modesta semper fuit, non sine grandi admiratione cunctorũ, qui factum nouerant. Similiter & alia quãdam eius meritis à pessimo quodam ac improbitissimo incubo erepta creditur. In villa quadã miserẽ à demõnio quidã vexabatur. Accidit tum per eam villam Episcopum quendam iter habere. Cumq; esset iuxta locum, vbi damoniacus ille circumstante populo custodiebatur, accurrunt vndique, rogant Episcopũ, si quo modo præsidium vllum inueniant apud illũ. Ponunt ante pedes eius infirmum, si forte manum velit imponere, & spiritui committenti. Sed mercenarius ille, cum vidisset dolorem esse vehementem, præ pauore totus contremuit, equumq; calcaribus virgẽs, abire festinauit. At pio præfule Hugone non diũ post per eandem equitante viã, accurrunt iterum vicini, precantes auxilium opportunum illi, qui se inuare non poterat. Itaq; vir sanctus non fugã iniit, sed protinus de equo descendens, velocius accurrit: Vidensque dolorem atrocissimũ, nequaquam

Sanat da-
moniacum.

Episcopo sanitati integre restitueretur, aliquatenus surgere potuit. Mulier quẽdã duos ei obtulit infantes languidos: qui eius percepta benedictione, statim conuulerunt. Infantulus quidam ferrum acutum manu tenens, in os more puerorũ iniecit, & deglutire coepit. Mox gutture eius sauciato, tanta sanguinis copia aliquandiu indè manauit, vt vitã pueri mater penitus desperaret. Sed patruus pueri superueniens, consolatus est eam, itã dicens: Nè turberis: certus sum enim non moriturũ infantem. In visione nanq; vir quidam sanctus mihi ostẽsus est, qui etiam breui adueniet, vt illum curet. Quod & factum est. Venit Episcopus, guttura tetigit, locumq; vulneris Cruce consignauit. Iam enim vix palpitare cernebatur. Eo verò recedente, mox puer sanguinolentum euomuit ferrum, & sanus apparuit. Quãdam foemina spiritum habens Pythonicum, tanta garrulitate eũctos oppressit, vt ei silentium nemo posset imponere. Ea cum viro sancto fuisset oblata, spiritum cum magna arguit indignatione, dicens: Agẽ iam, ò infelix, quid nõsti diuinare nobis! Ille precantiam sancti viri non sustinens, protinus aufugit. Mulier verò plenè liberata, ducens taciturna & modesta semper fuit, non sine grandi admiratione cunctorũ, qui factum nouerant. Similiter & alia quãdam eius meritis à pessimo quodam ac improbitissimo incubo erepta creditur. In villa quadã miserẽ à demõnio quidã vexabatur. Accidit tum per eam villam Episcopum quendam iter habere. Cumq; esset iuxta locum, vbi damoniacus ille circumstante populo custodiebatur, accurrunt vndique, rogant Episcopũ, si quo modo præsidium vllum inueniant apud illũ. Ponunt ante pedes eius infirmum, si forte manum velit imponere, & spiritui committenti. Sed mercenarius ille, cum vidisset dolorem esse vehementem, præ pauore totus contremuit, equumq; calcaribus virgẽs, abire festinauit. At pio præfule Hugone non diũ post per eandem equitante viã, accurrunt iterum vicini, precantes auxilium opportunum illi, qui se inuare non poterat. Itaq; vir sanctus non fugã iniit, sed protinus de equo descendens, velocius accurrit: Vidensque dolorem atrocissimũ, nequaquam

Infantem
moribundũ
curat.Curat ali-
quor demo-
niacas.

quodquam territus expauescit, sed spiritu fremens, ad bellum se comparat. Proh ne-
fas, inquit, hec vtique non rectè se habent. Quid amplius? Fusa oratione, lecto que
Euangelio, In principio erat verbum, in aures patientis, vir Dei fidenter abcessit. Ioan. 1.
Mira res. Hostis, qui tanta crudelitate seuerat ante Hugonis aduentum, qui que
tor cachinnis eius orationes comminationesque exceperat, iam illo recedente, Hominem
miserum li-
berat à dæ-
mone.
quasi iniectis vinculis eum post se traheret, ab homine exiuit, nec ausus fuit ampli-
us introire in illum. Quod cernentes qui aderant, pias præ gaudio fuderunt lachry-
mas, Deum in sancto suo mirificè collaudantes, experti palàm in homine illo, quàm
dispares sint etiam Episcopi.

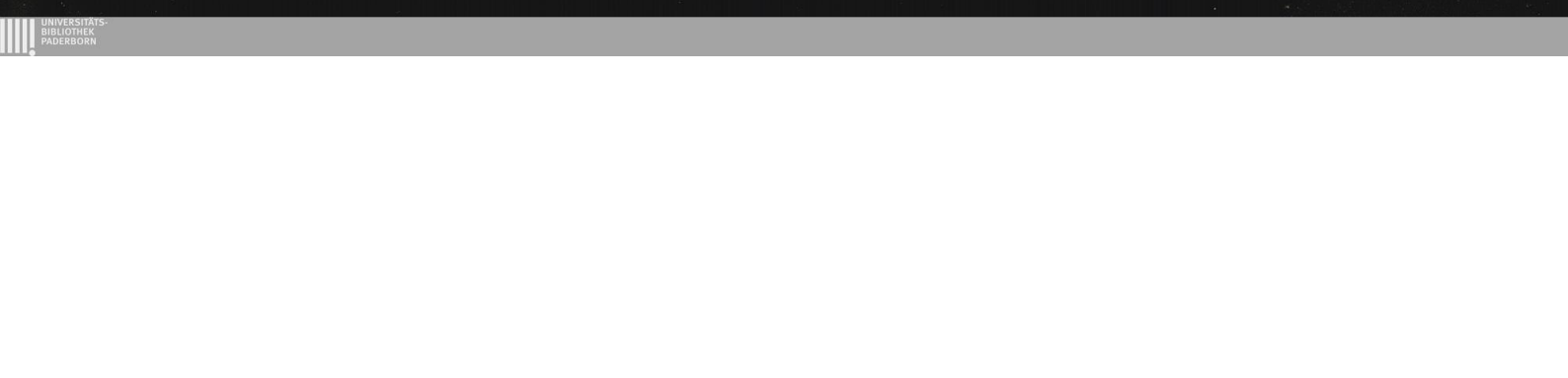
Oratione sua vir sanctus ignem compescuit, nè tantùm vastaret, quantùm time-
batur. Ante vltimum eius recessum à Vuitamia, placuit Domino etiam in conspe-
ctu fratrum glorificare illum: quod tamen non propter infidelitatem illorum ar-
bitramur factum, sed vt tanti viri sanctitas animis eorum arctius affigeretur. Quasi
enim vltimum vale eis diceret, non tantùm sermone, verum etiam opere, sacre ora-
tionis virtutem illis commendauit. Domus quædam straminea illic erat, que igne
arepta, flammam in altum misit, cunctis circumquaque ædificijs incendium parans.
Espauit ea re vir sanctus, & matutinale officium, quod iam inchoauerat, intermit-
tens, contra ignem saluteræ Crucis signum edidit. Cumque periculum in euitabi-
le, nisi Dei clementia prohiberet, impendere cerneret, mox ante aram se proster-
nens, orationi se dedit, indè nequaquam surgens, donèc flammâ tepuisse, domum-
que illam absorptam esse audiret. Omnes igitur Deum laudantes pro gaudio du-
plicato, quòd & cætera illa mansissent ædificia, & à diuturno metu, qui iam eue-
nerat, liberatos se viderent, Episcopus aiebat: Benedictus Deus, qui nõ solum præ-
sentem hac in retimorem nostrum consolatus est, sed & futuri metus sollicitudi-
nem omnem sub nostra tandem presentia amputauit. Quo in factò, sicut & in mul-
tis alijs, sancto Martino par fuisse probatur.

Quanta autem deuotione fuerit erga reuerendissimum altaris Sacramentum, ex
hoc solo satis perpendi potest, quòd crebrò pius Dominus in forma speciosissimi
pueruli, sacrificanti illi visibiliter apparere dignatus est: quod quidem religiosi
quibusdam personis diuino nutu non rarò intueri cõcessum fuit. Quid autem ipse Christus ei
sacrificium
facienti sa-
pè apparet.
sensit de quibusdã miraculis, quæ circa idem præcipue venerandum feruntur con-
tingisse sacramentum, res, quam dicturi sumus, declarabit. In villa quadam sacerdos
erat valdè dissolutæ vitæ, quæ hoc ordine diuina bonitas ad pœnitentiam vocauit:
Celebrans ille Missarum solennia, manibus cœpit indignis regè tractare maiestatis.

Cumq; ad illum venisset locum, vbi hostia frangenda erat, sanguis protinùs emana-
uit. Territus ille, vitam mutauit in melius, cunctisq; audire volentibus factum pu-
blicauit. Accidit autem, beatum Hugonem per eam villam iter facere, sacerdotemq;
accessitum, non propter miraculum, sed ob vitæ sanctitatem, de quibusdã spiritalis
vitæ studijs interrogare. Tanta enim pœnitentiæ asperitate pristinam vitam iam cor-
repererat, vt sanctum cum fama cunctis proclamaret. Cumque sancto episcopo nar-
rasset prodigium, quod ipsi acciderat, hortatus est eum, vt cruorem ipsum rãquam
veritatis rellè inspiceret. Sed penitus non acquieuit: quinimò famulis suis idem
suggerentibus, ita fertur respondisse: Habeant ipsi signa infidelitatis suæ. Nobis autem,
qui verè credimus sub speciebus sacramentalibus verum corpus & sanguinè Chri-
sti contineri, signa quid proderunt? Quosdam etiam abire volentes, vt viderent,
durus obiurgabat, quòd non deuotione, sed curiositate id facerent. Siquidem scri-
ptum nouerat: Beati qui non viderunt, & crediderunt. Sed hoc vulgo persuadere
quis poterit? Quinimò videmus eos tanta diligentia ad huiusmodi confluere:
qui si perfectam haberent fidem, magis vtique ab his se elongarent. Ioan. 12.
Curiositate
reprehendit,
non pietas,
tem.

Post longa tandem huius vitæ certamina, cum iam tempus aduentaret transitus
eius ad patrè, acri febre corripitur. Morbo autè ingrauescente, sæpius orando hæc
verba repercebat: O pie Deus, requiem præsta nobis. Bone Domine, Deusque verax,
dona tandem nobis requiem. Quod quidã de adstantibus audiens, quasi pro conso-
latione dixit ei: Ià Domine quiesces. At ille: O verè, inquit, beatos illos, quibus vel
in extremo iudicij die requies incõcussa donabitur. Dicente rursus eo ipso, illi di-
em ei futurum, Deo volèrè, iudicij diè, quo esset è vita decessurus, cum magna fidi-
tia dixit: Non rectè sentis. Nõ enim iudicij, sed gratiæ & misericordiæ dies erit, quo
ego defungar. Cum adhuc esset incolumis, & mentio fieret de mortis horrore, di-
cere

TRIVS
OBER
NOBER
RVIII
S

cere cōsueuerat: Malè profectò nobiscum ageretur, si nunquàm mori deberemus. In omni agritudine sua, quauis uolētissimè torqueretur, inuictò semper permāsit animo, ita ut iret & rediret à lectulo, quocunq; esset necessè. Stupescit ea re medici, dicebant: Reuerà spiritus hominis huius sustentat imbecillū corpus eius. Adhuc quidā de præcipuis amicis illius, sic hortabatur eū: Quandoquidem, inquit, domine, multo tempore tū ordinarius, tum etiā delegatus permultorū iudex fuisti, diligenter, oro, studeas nedum generatim, sed etiā speciatim confiteri, quos & quor priuato amore vel odio, aut promoueris, aut deprefferis parū iuste. Respondit ille: Odio, seu amore, sed nec spe quidem vel timore personæ vel rei cuiuscunq; a ueritate iudicij me unquàm exorbitāsse, penitens memor nō sum. Si autem de re cōditi flexi, hoc vel propriæ ignoratiæ, aut certè assistentiū culpa accidit. Ad uerba nāque sua tantā semper adhibebat cautionē, nē quid cōtra ueritatē proferret, ut nedum in dubijs, sed etiam in certissimis frequenter hanc adijceret appendicem: Sic modo nobis occurrit. Eadem per omnia cautela in literis, sigillo ipsius muniendis, ille ueritatis amator semper urebatur. Admonitus etiam, ut testamentum pro more faceret, Tædet me, inquit, huius consuetudinis, iam passim in Ecclesiā introducta. Nec habui quicquam, nec habeo, quod non sit Ecclesiæ, quam regendam suscepi. At me nē fisco rapiat, pauperibus tribuatur totum, quod uideo possidere.

Eccē vitæ eius innocentiam.

Cap. 29.

Sacramentum extreme Vnctionis percipit

Orationi deinceps mens eius potius intenta fuit, mortemque uicinam prædixit, seq; inungi uoluit. Eodem die, quo Episcopus cōsecratus fuerat, etiā sacramentum extreme Vnctionis percipit, putā ferijs B. Matthæi Apostoli & Euangelistæ. Antè illum diem nunquàm sacramentum hoc percipere uoluit, quanuis crebro lethali ter laboraret. Disponente tamen Domino, usque ad decimumseptimum Nouēbris diem mors illius dilata est. In quo spatio multas proposuit adhortationes ipsim uisitantibus, salutariaq; dedit cōsilia in negocijs opportunis. Archiepiscopus quoque ad eum ueniam, humiliter ueniam petijt, quòd multas ei præter fas per se uentiones excitasset. Cui uir sanctus, lætatus pœnitentiæ eius, alacriter respondit: Libenter ignosco. Quòd autem sæpè te reprahendi, non me pœnitet: sed quòd id crebris non feci, id potius doleo. Vidi nanque secularibus negocijs animū tuum plus satis implicari, iacturamque non paruā in subditis tua negligētia fieri. Cū iam autem ille, quem diximus, Nouēbris dies propinquasset, lachrymantibus filijs dixit, ut funeri necessaria præpararent. Facto denique in se spiritu Dei, mala grandia futura prædixit & Regi, & regno, in primis autem Clero. Dicebat proinde libenter se uelle mori, nē tanta cerneret dissidia. Et hæc quidem omnia mox ab eius obitu, sicut prædixerat, euenerunt. In quo, sicut & in alijs multis, apertissimè uidere licet, cum prophetiæ spiritū habuisse. Decimo septimo Nouēbris die, cū sentiret uires sibi magis magisque deficere, iussit accersiri monachos & clericos in obsequium funeris sui. Et quia Episcoporum nullus interesse poterat, ordine instruxit eos, quem ad modum finis ipsum curare deberet. Iussit quoque, ut non Londoniæ, ubi agrotare cepit, hūmaretur: sed ut Lincolniam translatus eum in primaria eade sepelirent. Concilium nanque uniuersale totius regni Lincolnie celebrabatur, ad quod Episcopi omnes conuenerant. Ipse autem interrogatus, num interesse uellet, respondit: Etiam. Id uerò quomodo accipi uoluerit, ex sequentibus patebit. Aduesperante ergo die, uir pius & misericors, sciens quia uenit hora eius, ut transeat ex hoc mundo ad patrem totius consolationis, cū dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem, dilexit eos: cernensq; uertim flentes charissimos filios, suauissimis eos sermonibus consolabatur. Dextram etiam capitibus singulorum diutius imponens, Deo & uerbo gratiæ eius eos omnes commendauit. Deinde deficiente uoce, cū rogarent eum, ut Dominum pro idoneo pastore deprecaretur, tandem respondit: Deus id faciat.

Multa mala sub obitum futura prædicit.

2. Cor. 1.

Psal. 90.

Luc. 2. Felicissimè uir piissimè in celos e corpore proficiscitur.

Quo dicto, pauimentum coram eo nudatur, & cinere benedictò in Crucis formam sparso, Completorij preces inchoauerunt. Cū autem uersum illum audisset, Clamauit ad me, & ego exaudiam eum: cū ipso sum in tribulatione: eripiam eum, & glorificabo eum. imponi se cineri poposcit. Psallentibus illis festinantius, uultu placidissimo spiritum sensim colligebat, quem tunc in manus cōditoris tradidit, cū illud Simeonis canticum inciperetur, Nunc dimittis seruum tuum Domine, secundum uerbum tuum in pace. Obijt circa annum Domini millesimū ducentessimū, cū iam sexagenarius esset, deinceps in sabbato pacis æternæ quieturus. Tenuit cathedram episcopalem annis quindecim, & quinquaginta & octo diebus.

De

De felici transitu eius & gloria immarcescibili reuelationes multae diuersis Deo
denotis hominibus obtigerunt. Quidam etiam ex ijs, qui familiariter ei assistebant,
cum adhuc viueret, anxius nimium post eius obitum de statu eius, in oratione ra-
pius, tali visione certior factus est: Apparuit ei sanctus Hugo tanquam in praclaro
loco residens, gloria mirabili sublimatus. Audiuit etiam cantica suauissima, cuius
modi in terris nunquam audita essent. Cumque visionem illam admiraretur, &
pre pauore loqui non auderet, dixit ei sanctus Hugo: Non te sollicitum esse de ce-
de statu meo. Cantica melliflua, quae audis, ab hora illa, qua discessi à vobis, nun-
quam mihi defuerunt. Deinde eum comiter instruxit de quibusdam perplexis con-
scientiae scrupulis, quos antea nunquam poruerat excutere, nec fatis ab aliquo de-
scientiae testimonium. Reuelatum etiam diuinitus fuit cuidam deuota persona,
quemadmodum pede suo vir sanctus arroganter quendam Episcopum in dorso
perculisset, quod ad cathedram Ecclesiae eius non studio boni operis, sed inanis
gloriae desiderio adspiraret: qui eadem hora spiritum exhalauit.

Viso cuius-
dam de eius
beatitudine

Cap. 31.

Corpus eius
exanime
quale vi-
sum sit.

Obscuro vi-
si sancti
mi funus
viri profan-
turi fuit.

Cap. 32.

Epitaphi-
eius.

Cap. 33.
Multa sunt
miracula.

Insigne mi-
raculum.

Videntes autem capellani eius, mortuum eum esse, funus sacratissimū, sicut eis
praecerat, curare coeperunt. Cumque lauarent corpus exanime, lacte candidius
fortis apparuit: intus verò, vitro purius cernebatur. Faciem cum manu dextera per-
ungentes balsamo, reliquum corpus aromatibus condiuerunt: vestibusque sacris
pignus venerandum ornantes, loculo imposuerunt. Quibus omnibus ritè peractis,
cum magna celebritate & miraculorum gloria, ad sedem propriam deportatum
est. Nam postquam fama sanctissimi obitus eius inter populares percrebuit, tanta
hominum vndique confluit multitudo, prosequentium sacrū funus, vt non par-
ua iter accelerantibus remora objiceretur. Deuotio etiam populi toto illo itinere
adeò continuata est, vt vix quisquam sui proximi recordaretur. Tetigisse feretrum,
palma suprema fuit. Quibus verò hoc denegabatur, ij confexisse procul & ad oras
se, non vile trophæum ducebant. Fortiores deuotissimè supponebant humeros ad
portandum, tametsi nulli, nisi ad breue spatium, id priuilegij concessum fuit. Per
turmas enim, & quasi certarim ad portandum iruebant, cogentes priores, nè quid
vltra id, quod praefixum esset, ea in re sibi vsurparent. Succedentibus autem sibi vi-
cissim turbis, venerunt in occursum sacri funeris etiam duo Reges, Iohannes An-
glia, & alter Scotia, cum Archiepiscopis & Episcopis, Abbatibus, Comitibus & pro-
ceribus multis: qui cum sperarent in deferendo sacro corpore aliquid se priuile-
gij habituros, humeros deuotè supposuerunt. At tamen pro desiderio religiosi pro-
positi non contigit eis. Iruente enim vulgo, nouisq; portitoribus praeparatis, cum
vim populi ferre non possent, cesserunt viri tam sublimes, quamuis inuiti. Scotiae
quidem Rex propter nimiam lachrymarum vim & copiam, propius accedere non
potuit. Impensè namque amauerat illum hominem Dei.

Sexto autem die urbem Lincolniensem ingressi, reliquias sacras in summā per-
tulerunt ad eam, vbi magna fuit populi frequentia, donec humatum esset pignus
preciosum. Officium denique exequiarum tanta celebritate peractum est, vt Epi-
scopi lectiones, Abbates versus recitarent. Fuerunt enim in exequijs illis Reges duo,
Archiepiscopi tres, Praefules quatuordecim, Abbates amplius centum, Comites
proceresque plurimi. De reliquis inferioris status & vulgo, nullus certus facillè ini-
ri possit numerus. Sic sic placuit remuneratori omnium bonorum, glorificare ser-
uum suum fidelem, qui toties erga sepulturam aliorum sollicitus fuerat. Impleuit
quoque promissum suum vir sanctus, quia etsi viua voce, vti solebat, negocia con-
cilij non curauit, morte tamen sua totius ecclesiastici status regimen mirabiliter
illustrauit. In medio namque sacratissime synodi emortuum corpus eius propheta-
uit. Clericus quidam praecellenti ingenio cum vidisset quae fiebant, raptim hos ver-
sus composuit, & ad pedes sacri funeris collocauit:

Pontificum baculus, monachorum norma, scholarum
Consultor, Regum malleus Hugo fuit.

Per totum autem illud longum iter sex dierum, & antequam sepeliretur corpus
sancti pontificis, multa praecleara miracula per seruum suum Dominus efficere di-
gnatus est. Denique diuina non cessarunt beneficia ad monumentum eius, etiam
post illius honorificam sepulturam, in testimonium eximia sanctitatis. Candelae ac-
centae, quae ante funus portabantur, nec vento, nec pluuia poterant extinguī, cum etis

qui

TRIVS
gobber
nobber
RVIII
5

qui aderant, adspicientibus & stupentibus. Cuiusdam Bernardi brachium fractum, ab Episcopo sancto reformari per visionem illi ostensum est. Itaque expurgatus, illud planè redintegratum respexit, dolore sopito. Quidam vir pius, orans ad fere- trum sancti Hugonis, vt dissolui & esse cum Christo mereretur, sequenti nocte, re- bus suis benè constitutis, bona morte decessit. Hoc autem vir sanctus dicere solebat inter maxima miracula numerandum, si cui meritis sanctorum in paradisum in- gredi contingeret, cunctis periculis exclusis. Mulier quaedam cæca, ad primum sacri corporis cõtractum, oculorum lumen recepit. Fur quidam cum crumenam pecunia refertam abstulisset à latere cuiusdam foeminae orantis ad corpus sancti Hu- gonis, miraculosè protinus cæcatus est. Sentiens ergò diuinam vltionem, seipsum publicè accusauit, crumenam reddidit, & visum recuperauit. Miles quidam, cuius brachium cancer planè corroserat, ad corpus sancti Hugonis sanatus est. Puer qui- dam vita functus, meritis illius reuixit. Vir quidam languidus, à medicis desperatus, ad sanctum beati viri sepulcrum venit, moxque sanus & in columis surrexit. De- niqùè non longo temporis spatio à sepultura preciosi thesauri, intra paucos dies ad monumentum eius, sex paralytici sanitatis beneficium adepti, tres cæci illumina- ti sunt, muti duo loquendi facultatem receperunt. Duo quoque contracti, prifi- nae sunt firmitati restituti, & hydropica foemina eius meritis curata est. Mulier que- dam cum quatuor fecisset abortus, admonita est ab ancilla sua, vt puerulum cere- um sancto Hugoni offerret. Quod vbi fecit, non abortiuit vnquam, sed sex in colu- mes pueros enixa est. Sunt & alia permulta illustria miracula, quibus sanctum Dominus mirificauit. Hæc pauca interim breuitatis studio commemorâsse suffici- at in laudem & gloriam præpotentis Dei, qui viuuit & regnat in infinita seculorum secula, Amen.

Cæca videt.

Geminum in fure mi- raculum.

Puer mortu- us excitatur.

Multa alia plurima mi- racula ad eius sepul- crum sunt.

S U

Sacru eius corpus ele- uatur & transferur.

Nota de corpore ei- & habitu incorrupto, itemque de oleo.

Porro anno Christi millesimo ducentesimo octogesimo, qui fuit à beati viri obi- tu ferè octogesimo sextus, Octobris sexto die, sacrum corpus eius eleuatum atque translatum est, cum iam antè ab Honorio 3. Pontifice Maximo in Sãctos relatus es- set. In hac autem eleuatione quasi integrum repertum est corpus eius: loculus ve- rò, in quo illud repositum fuerat, magnam purissimi olei copiam exhibuit: habitus quoque monasticus, quo vir sanctissimus, dum viueret, vsus erat, & in quo post obi- tum sepulturæ mandatus fuerat, integer inuentus est. Cumque sanctissimum eius caput, (quod à corpore separatum, postea auro, argento & gemmis inclusum est) Oliuerus Lincolniensis Episcopus in manibus reuerenter teneret, ex eius maxilla non parùm olei distillauit. Tandem sacrum corpus in theca auro, argento & pre- ciosis lapidibus ornata, reconditum est, ipsaque theca loco congruo satisque sub- limi, è marmore structo, honorificè collocata est, non longè à sanctissimo eius ca- pite, quod iuxta altare beatissimi Iohannis Baptistæ in Lincolniensi ecclesia repo- fuerunt. Huic verò translationi præter Regem & Reginam Angliæ, itemq; Nauar- ræ, multosque regni proceres laicos, etiam duo Archiepiscopi, multi Episcopi, Ab- bates plurimi, compluresque alij interfuerunt: indictumque est, vt eius translatio- nis annua celebritas, deinceps tota diocesi Lincolniensi haberetur.

MARTYRIVM SANCTI ROMANI MAR- TYRIS, EX ECCLESIA TICAE HISTORIAE EVSEBII Casarensis Libro 8. Cap. 12. interprete Iohanne Chri- stophorono Anglo.

Nouèb. 18.

S. Romanus Diaconus.

Obserua ei- us zelum.

ROMANVS, Palæstinus genere, Ecclesie Casarensis Diaconus & exorcista, cum pariter Antiochia in eccle- siarum vastatione fortè versaretur, complures viros si- mul cum vxoribus & liberis aceruatim ad idolorum de- lubra properantes, & iisdem hostias immolantes intui- tus, spectaculum neutiquàm tolerandum arbitratu- est: & propterea singulari pietatis studio incensus, acce- dit propius, & magna voce exclamans, eos grauitè re- darguit. Qui propter hoc tam auidax facinus præhen- sus, generosissimus, si quisquam alius, testis declaratur veri-